

Gert
Helbemäe



Minni ja Miku

kaks
Vöötoravat





**EESTI
KIRJANIKE
KOOPERATIIV**

GERT HELBEMÄE

**MINNI JA MIKU
KAKS VÖÖTORAVAT**

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV

Kaas: Michael White

Autori fotod

Fotosuurendused: Helmut Heinastu

Printed in Sweden

Copyright by Eesti Kirjanike Kooperatiiv AB

Fack 1, Lund 3, Sweden

AB SKANSKA CENTRALTRYCKERIET, LUND 1968

ELU VÕÖTORAVATEGA

Kell on peale üheksat hommikul.

Istun kirjutuslaua taga ja avan hommikust posti. Aga mõnikord ekslevad pilgud paremale suurele kapile, mille otsa ise ehitasin laeni ulatuva teise kapi, lükatavate ustega. Selle kapi üks uks on veidi lahti ja sinnapoole ma vaatangi: et kas ta pole veel ärganud, üks minu sõpradest — Minni, vöötorav.

Kõigepealt valis Minni endale pesaks eeskoja kummuti ühe sahtli, kuhu ta kummuti tagant tee oli leidnud. Sahtlis oli tükk siidriiet, sellesse näris ta mõned augud, et õhk juurde pääseks, kui ta seal üleni siidis magas.

Mõni aeg hiljem aga jättis ta selle pesa maha ja kolis üle minu töötuppa, ülemisse kappi, kus kohvrites ja pappkastides oli koide eest ära pandud igasuguseid riietusesemeid. Ühes püstakil pappkastis olid mu päevituspüksid ja abikaasa supeltrikoo. Minni surus peagu kahejalalise läbimõõduga karbikaane nii laiali, et ilusti sisse mahtus, mis iseendast juba nõudis suurt jõupingutust, ja kolis mu päevituspükstesse. Muidugi kohendas ta need enne pesa vajaduste järgi ümber, jälle õhuvauke sisse närides ja hiljem, sügisel, ka veel paberist taskurättidega vooderdades, mis olid väikesteks tükkideks puretud. Ülekolimine kummutist sündis ka kahtlemata põhjustel, et sageli käidi kummutist üht-teist otsimas tema pesa läheduses.

Minni magab veel, hea küll, süvenen oma töösse, panen valge lehe kirjutusmasinasse ja hakkan tippima.

Vaevalt saan paar tähte lüüa, kui kirjutusmasinast "midagi" mulle ninna kargab ja kirjutuslauale veereb. Pähkel! Eile õhtul oli Minni jälle ühe päeval saadud pähklitest kirjutusmasinasse poetanud, sinna õnarusse,

kust tähed välja hüppavad. Seda teeb ta, kui mind toas ei juhtu olema. Tea, kas ta tahab mulle nalja teha?

On sedagi juhtunud, et olen ainult mõneks minutiks toast lahkunud ja kirjutuslauatoolile tagasi istudes püsti karanud, sest vahepeal on Minni istmele poetanud kõva pähkli . . . Noh, pähkel ei tee häda, aga sellest ajast alates, kui ma vaarmarjale istusin, mis mu püksid hirmsasti ära määris, on mul harjumuseks parem enne istumist uurivalt toolile vaadata, eriti kui värsked marjad on olnud mu oravate toidusedelil . . .

Kirjutan lehekülje masinal ja kui siis veel Minni pole elumärki andnud, hüüan kapi poole:

”Minni, Minni . . .”

Ja nüüd algab krabin ja kolistamine üleval kapis ja Minni unine nägu ilmub nähtavale — kas lahtilükatud ukse vahele või on ta koguni jõudnud kapi ülemisele servale hüpata.

Igal hommikul sünnib see minutiline ”endakogumine”, siis hüppab ta vilkalt ülemisele raamaturiiulile — raamaturiiulid võtavad endi alla kogu seina —, et mööda raamatuid hüplevas jooksus mu kirjutuslaua kohal peatuda ja teraselt alla vaadata, nagu öelda tahtes:

”Tere-tere, siin ma olen.”

”Olid täna laisk, Minni!” ütlen.

”Tsuk, tsuk,” teeb Minni ja hakkab siis hommikutualetti tegema. Kõigepealt esikäpad keelega märjaks, siis hõõrutakse põsed, nina, silmade ümbrus, kõrvad ja kõrvatagused hoolega puhtaks, niikaugele kui käpad ulatuvad.

Nüüd tuleb saba käsile. Eks ole ju saba iga orava uhkus. Saba tõmmatakse jalgade vahelt ette ja algab selle läbikammimine sõna otseses mõttes, kusjuures hambad mängivad kammi osa ja esikäpad juhivad saba algusest kuni tipuni ”naksivate” hammaste alt läbi.

Õigus! Hambad pole veel puhastatud! ”Hambaharjaks” kasutab Minni virsiku kui ka ploomi krobelsi kive. Neid on Minni just sinna kohale raamatutele kokku tassinud. Ta võtab kivi kahe esikäpa vahele ja hakkab seda purema. Selline krobelse virsikukivi närimine on orava hammastele väga tähtis — nad ei kasva siis liiga pikaks ja säilivad tervetena ja tugevatena.



Igal hommikul peseb Minni korralikult nägu.

Mõnikord juhtub, et üks Minni "hambahari" suust pudeneb ja suure kolksatusega mu kirjutuslauale kukub... Minni vaatab huviga alla, ma võtan kivi ja hoian seda sõrmede vahel. Aga Minni näitab, et tal on neid "hambaharju" varuks küll ja küll — haarab teise kivi ja lõpetab sellega hammaste teritamise.

Siis hüppab ta kardinale ja ronib selle välisservale, hakates seda mööda alla laskuma. Aga peatub siis... Hommikuvõimlemine on ju veel tege-mata. Seda sooritab Minni niimoodi, et hoiab ainult tagumiste jalgadega kardinalast kinni ja sirutab siis keha ja esimesed rippuvad jalad nii pikaks kui saab. Ta ripub seal täpselt nagu nahkhiir. Ka seda harjutust korra-takse, kusjuures ta mõnikord päris südamest kaasa haigutab. Minni soori-tab hommikuvõimlemist nii järjekindlalt, et kardin selle koha pealt, kus ta ainult tagumiste jalgadega ripub, on üsna ära kulunud.

Nüüd on aga viimane unenatuke ära pühitud ja Minni sooritab kardinalt



Minni ootab kannatlikult märguannet . . .

hüppe raadioaparaadile, mis on minu kirjutuslauast vasakul, minu käeulatuses.

Vaatame nüüd lähedalt üksteisele silma. Ta nõelteravad, mustad silmad jälgivad mind erksalt; mõnikord pilgutan ma silma ja ta pilgutab vastu.

”Kas pähklit saab, suur elukas?” näib ta küsivat.

Arvan, et Minni meelest olen ma lihtsalt ”suur elukas”. Kui ta kolme kuulisena viieliikmelisest pesakonnast meile tuli ja meie veel nii suured sõbrad ei olnud, jäi ta kord mu ette seisma ja uuris mind põhjalikult kinganinast alates kuni silmadeni välja, pilgu kõrgemale jõudes iseennast pikemaks venitades, kuni seisis tagumiste jalgade varvastel mu ees nagu balletitantsija.

”No küll on ikka suur elukas — aga karta ei maksa!” näis Minni hinnang olevat, sest varsti peale seda hakkas ta mu käel käima ja juba meetri kauguselt mu rinnale hüppama või lihtsalt pükse mööda üles ronima.

Nüüdki, vastuseks Minni küsivale pilgule, tarvitseb mul ainult käega üks liigutus tasku poole teha, kui ta on mu õlal, järgmisel hetkel juba käel.



... et siis "suure eluka" kaele hüppata.

Hoian pähklit kergelt poolkinnises peos, Minni surub oma nina mu pihku — pätkel on käes, ta jääb mu kaele seda koorima või hüppab kirjutuslaua äärelle. Pähkli koorimine on alla poole minuti töö. Kui ta tuuma süüa kavatseb, siis jätab ta poole pähklikoort esikäppade vahele ja kasutab seda nagu taldrikut, kuhu ta mõnikord pähkli toetab.

Poole pähklit söönud, lükkab ta ülejäänud osa põske ja tahab veel. Minnil on nimelt mõlemas põses "turukorv", kuhu ta toitu kogub — igasse põske mahub vähemalt 3—4 pähklit, olenedes suuruselt, või lusikatäis teri või päevalilleseemneid. Kui ta minult nüüd veel pähklit norib, siis "turukorvi" panemiseks, kaks tükki ta saab veel, igasse põske ühe, ega ta hommikul rohkem ei norigi, vaid hüppab lustakalt, põsed kergesse "mumpsu" paisunud, koridori, et uusi sisseoste teha.

Koridoris kummutil on oravate söögilaud, aga sinna Minni ei rutta sugugi hommikul. Köök on palju huvitavam — seal võib ootamatusi leida.

Varsti kostab sealt mu töötuppa ägedat nõude liigutamise kolinat. Ei sünni muud, kui Minni uurib hommikusööginõusid, mis kraani kõrvalt pesemiseks pandud. Pistab nina kohvitassi, lakub põhjajäänud suhkrut, tass kukub kummuli või lusikas kliriseb — aga kogu selle suure kära peale, mis Minni köögis teeb (üks külaline kord imestas, kuidas võib ometi väike orav köögis nii suurt kära teha, suur kass on palju vaiksem), pole ta kunagi rohkem midagi purustanud, kui ühe tassi.

Ühel päeval kostis nimelt klirinat köögist, siis ruttasin vaatama. Leidsin Minni tassikildude keskel põrandal istumas ja koera kombel saba liputamamas. Jah, Minni liputab saba nagu koer, ainult veidi aeglasemalt ja teistel põhjustel: ärevusest, hirmust ja ka vihast — mitte rõõmust ega heameelest. Tasside kapi uks oli lahti unustatud, Minni kasutas võimalust uurimiseks, nähtavasti hüppas kohe riuliserval oleva tassi sisse ja sadas koos sellega põrandale. Igatahes istus ta veel katkise tassi põhjas ja vaatas mulle saba liputades arusaamatult otsa, et kuidas ta nüüd siis äkki siin kildude keskel... Kartsin, et vahest on ta vigagi saanud, aga kui tema ronimisulatusest väljas oleva kapi otsast päklikoti haarasin, toibutas see teda kohe ehmatuselt ja järgmisel hetkel oli ta kildude hulgast väljas ja minu käel päklikit noolimas.

Rohkem pahandusi on sellest, et ise unustad, et sul on oravad majas. Näiteks unustad köögipuhvetile aluse küpsiste või biskviitidega, Minni naksib kõik sordid läbi, suurt ei maitse talle ükski, aga kui nad juba seal on ja suure häda ajaks — hea küll. Minni hakkab neid puhvetilt köögilauale hüpatas ja sealt kardinat mööda akna kõrval oleva seinakapi otsa ronides taldrikult ära tassima. Seinakapi otsas on nimelt üks tema tagavara-aitadest. Mõni küpsis või biskviit on peagu pool tema suuruselt, ebamugav suus kanda, nagu vesikivi, aga ära ta nad kannab päeva jooksul, kui sa vahepeal peale ei satu, kui ta ümmarguse biskviidiga parajasti kardinat mööda ülespoole tüürib. Puuviljataldrik on samas ja kui seal juhtub poolik õun olema, siis puhastab ta selle ilusti seemnetest ära, pole midagi maitsevamat! Samuti on viinamari puuviljavaagnalt kindlasti magusam kui see, mis on oravate toidulaua...

Ja siis veel need paljud juhused, kui abikaasa köögis askeldades on

mõne sahtli lahti jätnud ja Minni on märkamatuks sisse hüpanud. Laegas pannakse kinni, varsti hakkab Minni kiunuma:

”Laske välja, laske välja!”

Kui köögis vaikselt jääb, tean, et Minni on kõigi ülevaatustega lõpule jõudnud ja elutuppa siirdunud.

Olen vahepeal kõvasti kirjutusmasinat rabistanud ja nii mõnegi sõnumi lehele valmis kirjutanud, telefon on helisenud, olen inimestega rääkinud, panen uue poogna masinasse, kui äkki — kas ratsavägi on mu tuppa tulnud? — galopeerimise helid, kardin kõigub nagu tormi käes, sellelt laskub alla üks vöödiline ”tulejuga”, teine järel, juba on need joad mu kirjutuslaual, paberid laual lendavad nagu tuulispeas, jälle galopeerimine, mis nüüd kaugeneb mööda koridori. Vaikus.

Mis on juhtunud? Kas Inglise kuninglik kaardivägi on mu tuba rünnanud? Ei, minu teine vöötorav Miku, kelle pesa elutoas sohvakastis, on vahepeal ärganud ja elutoas kardinale läinud oma nahkhiire stiilis hommikuvõimlemist tegema.

Seejuures tabas Mikut aga Minni. Minni aga tegi juba viiendal päeval meie korterisse tulles pisut vanemale, aga heasüdamlikule Mikule selgeks, et igas toas kardinapoolne osa kuulub vastuvaidlematult temale, kus ainult tema, Minnil, on õigus end sirutada, ringutades ringi ronida ja aknast välja vaadata. Teisel pool tuba võib Miku olla, hea küll, olgu see tema territoorium. Ma kardan, et Minni oma iseloomule vastavalt Miku arvamist sellest asjast üldse ei küsinud ja Miku ei tahtnud kuidagi aru saada, kuidas hiljem tulnu parema osa igast toast võib endale ahnitseda, ja hakkas vastu, püüdes Minni soovi lihtsalt tähele panemata jätta.

Aga energiline Minni oli seda sorti iseka iseloomuga tütarlaps, et oma jonni ei jätnud ja oli nõuks võtnud, et kui Miku ei taha aru saada, siis ma näitan talle! Iga päev, kui ta Miku ükskõik mis toas kardinal avastas, ründas ta teda kõige sirgemat teed mööda väga otsustavalt, nii et Miku kabuhirmus põgenes. Algul jättis ta Miku rahule, kui oli ta kardinalt alla saanud teisele poole tuppa. Aga kuna Miku ikkagi salakavalalt kardinale puged, tahtis Minni teda rängemalt õpetada ja kihutas Mikut teinekord toast tuppa taga, nii et Miku minu juurest tuli abi otsima. Mõnikord ongi

mul õnnestunud kätt mõlema vahele panna, Minni on suure hooga mu peopessa jooksnud, aga kohe lõksu märganud ja edasi kihutanud . . . Suure kiiruse pärast on aga muidugi see käe vahelepanek väga raske . . . Tavaliselt lõpeb tagaajamine sellega, et Miku läheb tagasi oma pessa diivanis. Sinna Minni talle järele ei lähe. Ka ühel ninakal oravaneiuul on niipalju sündsustunnet, et teab — noormehe magamistuppa ei tohi ikka sisse tungida!

Täna Minni ei viitsinud aga Mikut pesani taga ajada. Ta vaatab ukse vahel end istukil õieli ajades teraselt kuulatades elutoa poole ja tuleb siis kirjutuslaua kõrval asuva tooli leenile istuma kambamehe pilguga, "et nüüd saime temast lahti".

"Minni, see pole ikka ilus, et sa hea südamega Mikut . . ." püüan talle seletada.

"Hah, see tossike!" näib ta vastaval.

Lõpetan sõnumi ja kui paberi kirjutusmasinast võtan, näen silmanurgast, et Minni kükitab ikka veel valvsalt toolileenil, pealtnäha enda ette vaadates, aga erksalt ootav. Tean, mida ta ootab. Mul tarvitseb ainult haarata punasekaanelist karpi, milles krõbisevad päevalilleseemned ja viljaterad. Välkkiirelt on ta mu käel, enne veel kui kaane karbilt ära saan, aitab ta kärsitult ninaga lükates kaant ära võtta.

Aga mõnikord hüppab ta järgmisel hetkel mu käelt kirjutuslaua servale ja vaatab mulle sealt etteheitvalt otsa:

"Võta see haisev ja suitsev oks suust!"

Õigus. Olen unustanud põleva piibu suhu. Võtan selle suust ning Minni hüppab käele tagasi ja hakkab kibe-kiirelt karbi sisu uurima. Mõnikord, kui ta sealt päevalillede ja viljaterade seast ühtki puhastatud pähkli ei leia, avaldab ta oma rahulolematust taas sellega, et hüppab kirjutuslauale või tagasi toolileenile ja jääb mossitama, saba minu poole.

"Tahan veel pähkleid, see toit mind ei huvita," tähendab see selja pööramine.

Aga kui see kavalus ei aita, on ta varsti jälle kohal, võib-olla enne mu taskus ära käies, nii et sealt ainult sabaots mulle vastu vaatab, ja seal hõberahadega kõristades, lootuses, et leiab nende vahelt mõne unustatud

pähkli. Kui ka käik taskusse osutub tühiseks, tuleb ta tagasi mu kaele, kuhu olen karbist poetanud osa sisu, ja asub päevalilleseemnete kallale. Üks on hetkeks ta esikäppade vahel, kostab kiire plõks ja pool kestab lendab suunurgast välja, teine pool kestab on veel käppade vahel, hammastega võetakse seeme välja ja alumine kest visatakse käppade vahelt maha. Kõik see on paari sekundi jooksul tehtud.

Aga nüüdki nopib Minni söömiseks välja vaid üksikud päevalilleseemned, enamik rändab tervelt põske — ikka üks ühele, teine teisele poole. Ja ta ei peatu enne, kui turukorvid on ääreni täis. Siis viib ta saagi minema — kibe-kiirelt mööda raamaturiiuheid kihutades pesasse või, eriti hommikupoolikul, raamatute taha.

Varsti on ta "mumpsist" lahtisaanuna jälle mu peopesal — kui mul kiire töö käsil, siis asetan lihtsalt karbi kirjutusmasina kõrvale. Kirjutusmasina klõbinast, mis ta erksale kuulmisele peab väga vali olema, saab ta üle sellega, et surub kõrvad hästi pea ligi. Väga kahju, et meie suurlinna kära puhul ei ole võimelised oma kõrvu "koomale tõmbama" — olen sageli seda kahetsenud.

Viimases järjekorras võtab Minni viljaterad käsile. Söömise puhul jälle kestab puhastamine, aga turukorvi panekul veel üks ettevaatusabinõu — kui viljaterade otsad on liiga teravad, siis hammustab ta teravad osad lihtsalt ära, et need ei kriimustaks ta põski seestpoolt.

Kui karp tühi, ei taha vahepeal "ostupalavikku" sattunud Minni sellega sugugi leppida, et turg on nüüd kinni. Kolab mu taskutes, sabagi on vahepeal ära kadunud, pettunud väike näoke vaatab taskust välja ja kui me silmad kohtuvad, siis ronib ta veel mu käsi uurima, või kui ma töösse olen süvenenud ning ta küsivat pilku pole märganud, siis ronib ta mu kaele ja hammustab kergelt mu käeselga või sõrmeotsi:

"Märka ometi — suur elukas — olen veel siin!"

Näitan talle sel puhul ausalt mõlemaid käsi, et ikka tõesti pole midagi.

Siis võtab Minni kasutusele viimase kavaluse. Ta jookseb ukseni, jääb seal seisma kahele kápale ja vaatab kutsuvalt minu poole. Kogemusest tean, et kui ma nüüd sellele kutsuvale pilgule järgneksin ja tõuseksin, siis

kihutaks ta ees kööki ja jääks istumasellele toolile, mis on selle laeka vastas, kus hoian tema toidutagavara.

”Seal on söögipoolist küll ja küll — võta ainult!” näib ta mulle ütlevat.

Mitu korda on ta peale sattunud, kui ma talle sealt toitu olen võtnud. Kord ühel õhtupoolikul oskas ta isegi minu mõnehetkelist laekast ärapöördumist nii osavalt kasutada, et puges sinna märkamatu'l sisse ja jäi kogu ööks toidulaekasse. Teisel päeval hakkasin juba muret tundma, et kuhu Minni on jäänud, kui laekast hakkas kostma hädakisa ja ägedat kraapimist. ”Toidu üliküllus pole siiski elus kõik, sellest saab varsti isu täis,” avastas Minni seal öö jooksul kindlasti.

Jah, mõnikord läheb süda mul küll nii pehmeks, et haaran toidulaekast uue peotäie päevalilleaseemneid. Minni kihutab seda nähes tagasi mu töötuppa, toolileenile, kus ta on harjunud toitu saama. Sealt hüppab ta mulle 3—4 sammu kauguselt rinna. Mõnikord üritab ta vastuhüppamist juba 5—6 sammu kauguselt, saab allapoole kaares veel püksisääre alumisest otsast kinni või maandub otse põrandal ja kihutab sealt mööda püksisäärt üles peost sööma.

Täna on mul kiire, teen südame kõvaks, Minni uurib veel korraks tühja karp, annab sellele koonuga lõpliku vihase müksu, nii et karp vastu kirjutusmasinat pörkab, ja kaob . . .

Trükikojast helistatakse, tunni aja pärast tahetakse uusi käsikirju, otsustan veel kiiresti endale köögis värsketest hernestest suppi lõunaks soojendada. Vaevalt saan sööma hakata, kui telefon heliseb. Võtan kõne elutoas vastu, kus on teine aparaat. Kõne osutub õige pikaks, tegemist on sõnumiga, mille ma samas vastu võtan. Silmanurgast näen, et Minni istub aknaraamil ja vaatab tähelepanelikult välja. Vahepeal tuleb ta minu juurde lootuses, et ehk on uus pähkel mu näpu vahel või taskusse siginenud. Naksib hammastega pliiatsit, millega parajasti kirjutan, läheb siis tagasi aknalauale.

Kui sõnum vastu võetud, lähen tagasi kööki, mures oma jahenenud hernesupi pärast. Näen, kuidas Miku mu hernesupitaldriku juurest süüdlasena kaob . . . Ta pikk saba on nõorsirgelt püsti, kui laua äärelt otse põrandale hüppab ja põgeneb . . .

Vaatan taldrikule: selle ümber on poolkaares hernekestad. Muidu tagasihoidlik Miku on värsked herved mu supist välja õngitsenud ja nahka pannud. Isegi värsked herne õrna väliskesta koorivad nad ära, imevad sisu tühjaks. Asjatu märkida, et ka oravate toidulaual olid värsked kaunaherved, aga minu supist näpatud tundusid Mikule kindlasti magusamad.

Söön lahja leeme kiiresti ära ja ruttan trükikotta.

Minni ja Miku jäävad nüüd paljudeks tundideks omapead. Tean, et koju tulles ootab mind ees nii mõnigi üllatus. Aga ma olen selleks ette valmis-tatud.

Oleme ju vabatahtlikult valinud kooselu oravatega.

KES NAD ON, NEED VÖÖTORAVAD?

USA-s ja Kanadas elavad lugejad on neid kindlasti vabas looduses näinud. Ameerikas elav kolleeg Pedro Krusten on neist kirjutanud novellis "Talveune unenägu" kogus "Huupi valitud" ja Heino Jõe (varjunime all Black Joe) veste "Vöötoravad". Walt Disney joonistusfilmide kaudu on pungispõselised chipmunks — nende ingliskeelne nimi — üldiseks tuttavaks saanud.

Nad kuuluvad oravate sugukonda ja see sugukond on õige suur ja lai, haarates kokku 366 liiki, kelledele alles hiljuti lisandus veel uus, senitundmatu, Aafrikas avastatud mustade jalgadega orav.

Vöötoravaid on üle 60 liigi ja nad on väiksemad meil Eestis tuntud punapruunide oravatest. Üks indiaani muinasjutt jutustab sellest, kuidas nad said oma vöödid. Enne olnud nad pruunikashallid. Toimunud mingi loomade aastakoosolek, kus karu ja väike väle pruun orav sattunud sõn-lusse. Orav ärritanud suurt karu niivõrd, et see tahtnud äiata oravale käpaga. Ent orav oli nii väle, et hüppas alt ära. Aga karu käppadest jäid talle viis küünejälge seljale, need on tema vöödid. See on ilus, iseloomulik muinasjutt vöötoravatest.

Nad on tõesti väga väledad loomakesed. Kord, kui minu mõlemad vöötoravad ühes ruumis olid üksteise lähedal — üks näris päevalilleseemet ja teine õunatükki —, juhtusin aevastama. Hetkeks nägin ainult kaht ”välgujuga” — üks kadus kardina taha, teine riuli alla.

Arvasin, et mu vöötoravad on purustanud helikiiruse ja seejuures viga saanud.

Pool minutit hiljem tulid nad aga rahulikult peidust välja, nagu poleks midagi juhtunud.

Iseloomulik on indiaani muinasjutt veel sellepärast, et kui Minni vööte lähedalt vaadata, siis on nad äärtelt punakaspruunid — nagu oleks tõesti tegemist vanade armidega. Ja see indiaani muinasjutt käib just Minni kohta, sest — aga sellest jutustan hiljem . . .

Vöötoravaid esineb ka teistes maailmajagudes. Näiteks Siberis.

Mind külastas kaasmaalane, kes oli kaua aastaid Siberis elanud küüditatuna. Mu vöötoravaid nähes hüüatas ta:

”Aga need on ju samad loomad, kes meid Siberi barakkides külastasid ja meile oma elavuse ja ninakusega rõõmu tegid.”

Lähemal arutusel selgus, et need olid tõesti vöötoravate sugulased, kes olid tee leidnud metsast meie küüditatute barakkidesse. Olen ühes Londoni ”pet shop’is” näinud neid Mongoolia oravaid, nagu neid nimetati, keda esineb ka Siberis. Karm kliima on ka neid vastavalt kohendanud. Nad on värvuselt palju tuhmimad, ka nende vöödid, saba on tihedate, aga lühikeste karvadega kaetud, meenutades rotisaba, kuigi see tipust veidi laieneb, nagu hüüumärk või küsimärk, kui nad saba püsti hoiavad.

Need Siberi vöötoravad olid hästivalvatud barakkidesse maa alt käike kaevanud ja käinud söögipoolist nurumas. Ja nii mõnelgi küüditatul leidunud neile oma tühja kõhu kõrvalt siiski leivapalukesi.

Käikude kaevamisel on vöötoravad meistrid. Nende pesa vabaduses ei ole puu otsas või selle tüves, vaid maa all, kuhu viib pikk käik. Pesa ise koosneb eluruumist, mida kasutatakse magamiseks, lastekasvatuseks jne., aga kindlasti ka ühest või paarist toidukambrist, kuhu agaralt kogu suvi toitu kokku kantakse pikaks talveuneks. Nad on oma pesa kaevamisel nii kavalad, et viies suus mulla välja ühe sissekäigu ette kaevavad nad uue

sissekäigu taas seestpoolt väljapoole, kogu mulda endise sissekäigu ette viies. Nii et tegelik "paraaduks", kust sisse ja välja käiakse, on päris ilma nimesildita, et vöötoravate vaenlastele aadressi leidmist raskeks teha.

Nad elavad paarikaupa õnnelikult koos, kuni lapsed sünnivad. Siis ajab emane isase pesast välja:

"Mis sa ka tead lastekasvatusest, oled ainult tülik ees!"

Ja isane lahkub kuulekalt ning ehitab endale poissmehekorteri pesa lähedale, kolides alles siis tagasi, kui lapsed juba kaela kannavad ja ise endi eest väljas on... Et mõnedel vöötoravate liikidel on varakevadest hilisügiseni neli pesakonda lapsi, siis on isand vöötoraval kolimine ja poissmeheelu väga selge.

Jah, nii nad elavad metsas. Aga ma pöördun nüüd oma vöötoravate juurde tagasi...

MIKU JA MINNI SALADUS

Minult on küsitud, kuidas ma tulin mõttele vöötoravaid koduloomadeks pidada. Olgu lühidalt vastatud, et lapsepõlves oli mul igasuguseid eba-harilikke koduloomi, nagu valgeid hiiri, sisalikke, verekaane — igatsesin oravaid, kuid ei saanud.

Mõni aasta tagasi Schwarzwaldis suvitades nägin seal palju oravaid. Üks tuli mu käelt sööma. Nad meeldisid väga. Lapsepõlve unistus tuli meelde: "Tahan oravat!" Londoni ühe suurema ja uhkema kaubamaja "pet shop'is" nägin vöödilisi jaapani oravaid. Nende eest taheti kallist hinda ja nende rotisaba ei meeldinud mulle. Seal kõneles üks kaasmaalane, et ta ühes Inglise suvituslinnas oli aknal näinud ilusaid väikesi laia sabaga vöödilisi oravaid.

Sõitsin sinna linna ja tulin tagasi ühe vöötoravaga. Täitsin oma lapsepõlve unistuse üle 40 aasta hiljem.



Nelja laia vöödiga Miku vaatas huviga Minnit...

See oli Miku Esimene. Temaga sain õieti petta. Kaupluses kinnitati mulle, et ta on noor orav, aga tegelikult oli ta vana ja haige ning teda ei olnud hästi koheldud. Aga me saime päris headeks sõpradeks, eriti kui ma haigeks jäin ja Miku, hoolimata talvest, mil vöötoravad armastavad oma pesas viibida, vabast tahtest kogu aja mu voodi lähedal oli ja me teineteisega juttu ajasime.

Kui ta veel elas, muretsesin juurde teise vöötorava, kuus kuud vana. See pidi neiu olema, aga osutus kah poisiks. Pakuti lahkelt ümbervahetamist, aga ta oli juba paar päeva meil olnud ja nii armsaks saanud, et ei tahtnud temast loobuda. Ta oli väga kena oma haige kaalase vastu ja lakkus teda mitu korda päevas ilusti piki vööte — ninast sabani. Ja pani ilusti oma pea viltu ja laskis end lõua alt kõditada. Ja kui temaga kõnelesid, siis oli tal kombeks suud liigutada, nagu vastaks ta sulle.

Kui ta üksi jäi, otsustasin talle kohe kaaslase ja kindlasti oravaneiu mängukaaslaseks muretseda. Läksin seda tooma samast kohast, kus mulle oravaneiu pähe oli oravapoiss antud. Nad panid mulle juba, nende kinni-



... kes osutus viie vöödiga ninakaks oravapreiliiks.

tuse järgi, oravaneiu kandekarpi, aga ma avaldasin kahtlust ja uuesti kontrollimisel osutus seegi oravapoisiks. Neil oli veel üks vöötorav, mis nende jutu järgi kindlasti pidi neiu olema. Aga kui seda puurist püüdma hakati, lippas see käe vahelt välja ja ühe augu kaudu allkorral asuvasse suurde laoruumi. Nädal aega püüdsid nad liblikavõrguga laoruumis seda oravat, kuid ei saanudki kätte.

Londonis ei olnud kuski mujal vöötoravaid saada. Helistasin sinna linna, kus ma noore vöötorava pähe olin haige ja vana saanud, kes siiski armsaks muutus, ja sain vastuseks, et neil on viieliikmeline vöötoravate pesakond,

alles kolm kuud vana. Jah, ka oravaneiusid on hulgas. Nad võivad mulle ühe rongis Londoni saata.

Ja saatsidki. Olin rongil vastas ja sain kohe kätte võretatud kasti, kus heinte sees kusagil oli oravaneiu.

Koju jõudnult saputasin võretatud karbi sisu koos heintega kõigepealt ettevaatlikult puuri, kostis vaikne kolksatus puuri põhjas ja ma sain esimese pilgu heita uuele elanikule — ning kohkusin. Midagi näis tema välimuses viltu olevat, võrreldes Mikuga näis ta päris kirju.

Siis ma taipasin ja lugesin ruttu ta vöödid üle — sain viis tumepruuni kriipsu, lugesin veel korra — ikka viis.

Mikul oli aga neli pisut laiemat tumedat vööti. Esimest korda elus nägin viievöödilist oravat! Hea küll, mõtlesin, kui viis, siis viis. Aga kuidas suhtub sellesse neljavöödiline Miku, kes on pärit Lääne-Ameerikast, kuna viievöödilised on oma elukohaks valinud Ida-Ameerika?

Ida ja Lääs teatavasti ei sobi — kas nemad hakkavad sobima?

Miku oli vabaduses ja piilus oma söögikohalt uudishimulikult puuris vaikselt kükitava viievöödilise idakaaslase poole ning pesi hoolega oma nägu, nagu valmistuks külalise vastuvõtuks.

Avasin puuriukse ja panin ettevaatlikult käe uustulnuka lähedale. Ta hakkas nii heleda ja tugeva häälega kilkama, et päris ehmatasin ja käe ära tõmbasin.

”Minni, Minni,” ütlesin rahustavalt teda esimest korda selle nimega nimetades, mille olin talle valmis mõelnud ja mida Miku oli lühikest aega kandnud, kui ma teda oravaneiuks olin pidanud.

Minni vaatas teraselt mulle otsa ja hakkas siis edevalt oma nägu pesema.

Nüüd olin päris kindel, kilkamist ja enda ilusaks tegemist arvestades, et tegemist oli ikka tõesti oravaneiuaga, kuigi viievöödilisega.

Jätsin puuriukse lahti ja jäin edaspidist ootama. Miku tiirutas puuri ümber ja varsti hüppas Minni välja. Mõlemad jäid üksteise vastu seisma, tõusid tagumistele jalgadele püsti ja panid ninad vastamisi, et siis nagu häbelikult eemale põrgata. Minni läks puuri tagasi, kust ta aga varsti jälle väljas oli: keset tuba hakkasid mõlemad ringmängu mängima.

Siis hakkas Minni toas ringi vaatama. Avastas kohe, et kardinaid mööda

on tore ronida ja kardinapuu niisugune koht, kus end võib väga kindlana tunda. Aga ta ei püsinud seal kaua — nii palju oli ju korteris uurida.

Kohe märkas, et Minni on palju julgema, erksama ja uudishimulikuma iseloomuga kui seda olid Miku ja mu esimene vöötorav. Kohe laskis ta end vabaduses õige lähedalt silmitseda ja uuris ka sind, enne kui kardinapuule jalga laskis. Torkasid silma ka muud orava eri sugukondade erinevused mõlemi vahel. Minni saba oli Miku omast üle tolli lühem, samuti olid ta tagumised jalad veidi lühemad.

Ja söögikombed näiteks... Miku jõi piima hääletult nagu hästikasvatatud laps, Minni aga lakkus piima lõrts-lõrts-lõrts, nii et kogu tuba kajas...

Miku vaatas sel puhul minu poole, mulle tundus, et päris ahastava pilguga, nagu tahaks ta öelda:

”Oh hoidku küll, millised kombed, millised kombed!”

Miku ise on nii peen, et ta iga kord söömise järel tarvitab suurätikut: hõõrub mõlemad suunurgad ära vastu väikest vaipa, mis on oravate söögilaua laudlinaks... Minni aga selle eest peseb näo puhtaks iga käigu vahel: sööb herneid — peseb nägu, sööb päevalillseemneid — näopesu, sööb marju — taas näopesu.

Ja pähklid — aga neist kõneleme eri peatükis.

Ma lootsin, et erinevustest hoolimata Minni ja Miku harjuvad teineteisega ära. Esimesel nädalal oli julgustavaid märke.

Näiteks puges Minni kohe esimesel õhtul samasse kardina palistusse, kus Miku tol ajal magas.

Aga juba paari päeva pärast kolis Minni eeskojas asuva kummuti sahtlisse ja Miku valis oma eelkäija sooja pesa diivanikastis.

Päeval veel vaenu polnud märgata. Oli isegi omavahelist mängimist.

Siis tuli Minni mõttele kogu korter ”Idaks ja Lääneks” jagada. Esimeses peatükis kirjeldasin juba, millist segadust see Mikule kaasa tõi, kui ta sellele Minni seadusele ei tahtnud alluda.

Miku ei võtnud Minni tagasihutust sugugi mänguna. Tagaajamisel näis Miku kartvat, et ninakas Minni püüab hammustada ta tagumist jalga, ja kui Minni talle liiga lähedale tuli, siis oli tal kombeks nõörsirgelt paari jala

kõrgusele üles hüpata, kuna Minni niisuguse etteteadmata kavaluse puhul suure hooga mitu meetrit otse edasi kihutas, enne kui suutis pidurdada. Miku oli aga siis juba teisele poole kadunud.

Miku hirm, et Minni tema tagumist jalga hammustada võiks, on aga oravatel külgesündinud põhjendatud kartus, sest eri sugukondadesse kuuluvate oravate hulgas on väga populaarseks võitlusviisiks vastase tagumise jala hammustamine. Lihase läbihammustamine teeb teise hüppe- ja seega ka võitlusvõimetuks. Ameerikas pidavat väikesed punakaspruunid oravad (kes ka meil Eestis olid levinud) palju suuremate hallide oravate elu väga kibedaks tegema just osavalt nende tagumisi jalgu hammustades, nii et hallid nende eest kabuhirmus põgenevad.

Nii on oravatel tõesti olemas oma Achillese kand.¹

Kui märkasin, et Minni tagaajamine oli seotud elamisruumi küsimusega korteris, siis hakkasin ka mina Miku kandade pärast muret tundma, sest Minni — hoolimata sellest, et ta tagumised jalad oli Miku omadest veidi lühemad — oli väga kiire tütarlaps, osavam ja kavalam ühest toast teise kihutamisel ning nurkade sirgemalt võtmisel ja seega suuteline Mikuga kiiruses võistlema.

”Kui Miku kord õigel ajal üles ei hüppa, mis siis juhtub?” mõtlesin.

Aga ma rahunesin, kui märkasin paaril korral, kuidas Minni Mikut kätte saanuna sugugi ta tagumisi jalgu ei sihtinud, vaid ta püüdeks oli ainult Mikust ette jõuda ja ta teed pesasse lihtsalt ära lõigata, rohkem nähtavasti kiuslikust mängutujust juhitud, kui millestki muust.

Aga ühe akna ja kardina osas tegi Minni siiski erandi. Eeskojas, aknaalusel kummutil, lubas ta Mikut pealelõunase päikese käes mõnuleda ja sinna viisin ka kevadel üle oravate söögilaua, mis seni oli olnud elutoas, niiöelda ”Ida ja Lääne” piirijoonel, ja kus söömise pärast pahandusi ei olnud.

Ka uues kohas polnud esialgu pahandusi, välja arvatud suurte brasiilia pählkitega, mis olid Miku lemmiktoiduks. Ta armastas neid suvel päikese käes ja talvel sooja ahju juures süüa nagu koer konti närib: kõhuli lasku-

¹ Achilles oli kreeka kangelane, kes legendi järgi oli haavamatu, välja arvatud kannast, kust teda vaenlase nool lõpuks surmavalt tabas.

des, pähkel püsti esikäppade vahel . . . Tervet ta kunagi ära ei söönud, aga niipea kui ta pooliku pähkli sinna jättis valveta, oli Minni kohal ja viis pähkli oma põske-de turukorvis minu tuppa raamatute taha või teab kuhu. Panin ma uue pähkli välja, siis oli Minni tihti enne Mikut seal ja pähkel jälle läinud. Ise ta sellest Miku lemmikpähklist suurt ei hoolinud, aga äraviimiseks oli see hea küll. Mõtlesin siis välja kavaluse Miku heaks ja kinnitasin need suured pähklid traadiga söögialuse külge. Minni kangutas neid küll vihaselt saba liputades, aga lahti ei saanud.

Pahandusi oli aga näiteks värs-kete kirssidega. Panin neli nende lauale, kaks kummalegi. Kogemuste järgi tean, et kahest jätkub igale. Kui rohkem neile ette panna, siis nad nokitsevad natuke ühest ja teisest, nagu nad vabas loodusekülluses seda teevad, jättes äranäksitud marjad või viljad mädanema.

Varsti ongi Minni kohal ja sööb isukalt kirsid ära. Ka kivid purustab ta ära ja imeb nendes leiduva seemnemahla välja.

Ülejäanud kaks teevad talle peavalu. Praegu pole isu, aga kui



Minni jagas toad kaheks ja varitses, et Miku ei pääseks kardinatele.

vahepeal Miku . . . Värsket puuvilja ja marju aga pesasse viia ei saa, seda teab Minni vägi hästi, seda ei tee ta kunagi.

Aga kui samasse ära peita Miku eest?

Minni viib mõlemad kirsid inglise ehituskombe kohaselt üles-alla avatava akna keskmisele raamile ja veeretab need veel käppadega akna-nurka, et seal silma ei paistaks . . . ja kihutab siis minema, süda rahul.

Järgmisel hetkel on Miku kohal. Miku sööb mõne maisitera ja päevalilleseemne, nuusutab katkisi kirsikive, ajab siis nina püsti ja hüppab aknaraamile, mille ühes nurgas on Minni poolt peidetud kirsid. Muidugi leiab nad kohe üles ja sööb ära, ainult kive alles jättes, sest tema ei armasta kive närida. Läheb siis rahulikult söögilauale jooginõust jooma.

Äkki ilmub kibe-kiirelt Minni kohale. Süda vist valutas kirsside pärast. Jään pinevalt asjade käiku ootama, kui Minni pärast söögilaual ringivaatamist hüppab aknaraamile, kuhu ta kirsid jättis. Kirsside asemel pilkasid teda aknanurgas ainult kaks kivi. Minni tunnistas neid kive hetke, nuusutaski — siis oli tal asi selge. Ta pööras enda aknaraamil poolviltu sööstasendisse ja tõmbas kõrvad pea ligi. Ta nägi välja nagu laskevalmis raket, mille märklauaks ei olnud kuu, vaid all pahaaimamatult päevalilleseemneid vene talupoja kombel nosiv Miku — seeme ühelt poolt suhu ja koored teiselt poolt välja. Mõne hetke varitses Minni parajat silmapilku — siis sadas ta alla . . . Aga ta ei maandunud Mikul. See, loomade ”kuuenda meelega”, oli pealtnäha muretus olekus siiski valvel olnud ja hüppas alt ära kummuti äärele, et sealt, saba püsti, põrandale hüpata ja kaduda. Minni jäi talle kummuti äärelt järele vaatama, aga maha siiski ei hüpanud. Et mis läinud, see läinud . . . Seeasemel hüppas Minni tagasi aknaraamile, haaras kirsikivi esikäppade vahele ja purustas selle suure raginaga . . . Siis tuli söögilauale ja ahmis kõik päevalilleseemned, mis sinna veel jäänud olid, oma põskede turukorvi ja viis pesasse. Tuli veel tagasi ja viis kahe turukorvitäiega ka kõik viljaseemned minema.

Kogu oravate söögilaud oli nüüd paljaks riisutud, välja arvatud närbunud õunatükk ja tükk brasiilia pähkli, traadiga kohale aheldatud.

”Tulgu nüüd Miku sööma, kui tahab!”

SÕPRUSE LOOMINE

Kahjuks hakkas Minni tugev iseloom varjutama ka minu ja Miku vahekorda. Ma ei tahtnud Miku sõprust kuidagi kaotada, mis varem tulnukaga oli alles arenemisjärgus Miku arema iseloomu tõttu.

Kui Minni läheduses ei olnud, siis hüüdsin Mikut, talle peost pähkleid pakkudes. Võttis aega, kui ta areldi mulle lähenes, aga vahepeal jõudis ikka kuskilt Minni kohale, hüppas mu põlvele ja jäi siis mu jalgade ette jõudnud Mikule oma rünnakupoosis vaatama, "et katsu sa ainult lähedale tulla" — ja Miku põgenes.

Mõnikord, kui ma vaikselt lugesin, oli Mikul kombeks äkki mu sülle hüpata. Minni märkas seda kohe, kuigi ta ise juhtus hoopis teisel pool aknast välja vahtima, ja kihutas kõige otsemat teed kohale Mikut ära ajama.

Aga ärge arvake, et mul Minniga sõprus tekkis niiõelda üleöö. Sugugi mitte.

Algul Minni umbusaldas mu kätt ja kartis, et ma käega tema järele haaran. Oli see kartus ju põhjendatud: õnnelikust viieliikmelisest pesakonnast oli inimkäsi tema haaranud ja kasti pannud ning ta oli alustanud kauget ja hirmutavate häältega seotud teekonda. Niisiis algul, kui ta juba nädala aja pärast tuli mu kae kõrvalt pähkleid ja päevalilleseemneid korjama, pidas ta silmanurgast kogu aja mu kätt silmas. Aitas väikesest sõrme-liigutusest, et teda kabuhirmus põgenema panna.

Järgmiseks sammuks oli, et ta hakkas mu käelt pähkleid näppama. Taas oli eelduseks, et käsi pidi tõesti liikumata olema. Väike põidlaliigutus — ja ta oli kadunud.

Veel paar nädalat ja ma võisin ka põialt ja teisi sõrmi veidi liigutada, see teda veel ei kohutanud, kuid tal oli ikka veel kibekiire toidu põskede turukorvi ajamisega ja jalgalaskmisega.

Mina seda tema esialgset käest söögi võtmist veel sõpruseks ei pidanud,

sest mis sõprus see niisugune on, kus teist ikka umbusaldatakse. Mõni küll leiab, et kui metsas orav tema sõrmede vahelt juba pähkli haarab, et siis on ta su sõber. Orav tunneb oma kiirust ja paneb kogu aja tähele su liigutusi. Liigutad sa teist kätt tema poole, siis on ta läinud.

Aga seda võis juba usalduseks pidada, kui Minnil enam kiiret ei olnud toidu turukorvi ajamisega, vaid puhastas samas päevalilleseemneid endale söögiks ja vaatas vahepeal mulle usalduslikult otsa. Ja kui teise käe talle lähendasin, siis taipas ta, et iga käsi ei taha ilmingimata haarata, vaid lihtsalt silitada ja lõua alt kõditada. ”Suurel elukal on niisugused naljakad kombes, häda nad ei tee, püüda ta mind ei taha — kui see talle meeldib, olgu pealegi,” näis ta arvavat.

Varsti ma võisin Minnit harjata, tema saba endale sõrmuseks keerata, teise käega õrnalt teda haarata — ta ei avaldanud mingit kartuse märki. Oli isegi juhuseid, kus ta mu käele jäänuna laulis mulle oma kudrutavat tsip-tsip linnulaulu, mis talle inglise keeles chipmunk-nime on andnud.

Nüüd võisin öelda, et oleme sõbrad.

Sõprus tõi kaasa ka oma hädaohte, millistes ma teadlik olen.

Näiteks vanasti ei olnud kartust, et ühest toast teise minekul väikesed oravad oleksid võinud jalgu jääda, sest nad kihutavad liikuva inimese eest instinktiivselt ära. Mikuga nüüdki jalgujäämise muret ei ole, küll aga Minniga. Kui viimasega koridoris kohtume, siis kas hüppab ta mulle rinnale, milles pole mingit hädaohtu, aga mõnikord jääb ta lihtsalt seisma ja oletab, et ma temast möödu, või kihutab otse vastu. Sel puhul valitseb eri suundadest tulles, kui mõlemal on kibekiire, kokkupõrke hädaoht. Ja kord selline kokkupõrge juhtuski.

Oli laupäevane päev, koridoris oli tolmuimeja väljas (enne jälgis Minni selle põrinat kardinapuult, nüüd on ta tolle masinagagi harjunud), mina tuln kiirel sammul töötoast, Minni elutoast, põikas tolmuimeja eest kõrvale, otse mulle vastu, peatusin küll poolel sammul, kand jäi maha, kinga-nina püsti ja selle vastu Minni pörkaski — ta kiirust arvestades õige tugevasti.

Minni küll ei kiununudki, aga kui kohe peale seda talle pähkleid pakkusin, siis neid põskede turukorvi ajades oli näha, et ta hoobist olid ühelt

põselt karvad nagu habemenoaga ära aetud ja asemel väike muhk. Aga muhk kadus varsti ja paari nädala pärast olid ka uued karvad kasvanud.

Minni armastab ka mu portfelli viibida, aga on kiire välja hüppama, kui ma selle üles tõstan, nii et seda pole juhtunud, et ma tema portfelli trükikotta või linna oleksin viinud.

Ka võõraste portfelle ja sisseostukotte tuhnib ta läbi, kuid laseb kohe jalga, kui omaniku käsi nende järele haarab . . .

Mulle on räägitud, et üks eesti politseinik, kellel oli kodus taltsas orav, leidis kord, kui tal tuli öösi kiire korraldus ametikohustele minna, tänaval kätt mantlitaskusse pannes, et seal magas tema orav!

Mulle on Minni palitutaskust vastu vaadanud, kui olen hakanud palitut varnast võtma, siiski kiirelt välja tulles ja mulle ainult taskusse suutäie päevalilleseemneid jättes, et "näri neid närvide rahustamiseks, kui sa omnibussi ootad ja see punane elukas ei taha ega taha tulla . . .".

Sõprusest hoolimata aga allub ka Minni ülitundliku loomakesena kergergi paanilisele hirmutundele, ka seoses minuga. Teinekord, kui aeg napp, lähen enne väljaminekut veel mantlis ja kaabus kiiruga oma töötuppa, et sealt midagi võtta: Minni kihutab mu äkilisest sisenemisest hirmununa kiunudes mööda raamaturiiuleid pesa poole . . .

Aga minu rahustav "Minni" peatab teda kohe. Tunnistavalt vaatab ta mulle ülevalt otsa. "Ah see oled sina," näib ta rahunedes ütlevat.

Esimestel kuudel võis Minni ka võõrastada, kui mul oli teist värvi ülikond või kampsun seljas. Aga ainult väga lühikeseks ajaks.

Kord, kui ma ametikohustuste pärast olin paariks päevaks teise linna sõitnud, pani abikaasa minu koduse ülikonna selga, et vaadata, kas saab Minnit petta ja niisama sõbraks muuta nagu ta on minu vastu. Aga Minni vaatas talle korra teravalt otsa, kahmas pähkli käest ja põgenes.

Aga abikaasa juuksed meeldivad Minnile väga ja kui abikaasa rahulikult lamab, siis hiilib Minni ta juurde ja hakkab tema juustega mängima. Võtab neid oma tillukeste sõrmede vahele, nagu tahaks ta palmikut punuda. Kui abikaasa liikumatult edasi on, siis mängib Minni juustega edasi, aga kui Minni mõnikord valusalt tutistab ja abikaasa järsu liigutuse teeb, siis kokkub Minni kohe sellest mängust ära.

Mõnikord haaras Minni ka võõrast käest pähkli, mõnikord mitte. Üldse on Minnil võõraste suhtes oma oravavaist. Mõni näib niiöelda silmapilkselt talle sümpaatne olevat, teine võib teda meelitada ja meelitada, aga ta hoiab end kümne sammu kaugusele.

Meil olid näiteks suvel kaks maalrit korterit värvimas. Ühe eest Minni põgenes kabuhirmus, teise puhul läks aga redeli otsa vaatama, kui see lage värvis, et selgusele jõuda, mis ta seal nii agaralt pintsliga teeb.

Uudishimu — see on ka üks Minni iseloomu silmapaistvamaid omadusi. Ajan magamistoas habet elektrimasinaga. Masin hakkas Minnit huvitama. Iga päev oli ta platsis, algul voodiservalt piiludes, siis ikka lähemale tülles, kuni üks päev võttis südame rindu ja ronis mu põse juurde, uurides põriseva masina igast küljest läbi. Uudishimu rahuldanud, ta teinekord enam habemeajamisel kohale ei tulnud.

Teine näide: pildistasin oravaid välkvalgusega. Miku ehmatas juba, kui aparaadiga teda sihtisin, Minni jäi ainult uudishimulikult vaatama, kui "välgusähvatus" käis, ja kord hüppas peale sähvatust otsustavalt mu rinna- ja nuusutas ning uuris kogu fotoaparaadi põhjalikult läbi — ega pööranud sellest ajast alates välgusähvatusle mingit tähelepanu.

Uudishimust nupukuseni on ainult üks samm. Uudishimulikult vaatas ka Minni, kuidas ma väikeselt ümmarguselt toidukarbilt kaane ära võtsin. Varsti aitas ta läbematult ninaga lükates karbil kaant pealt ära ja avastas, et köögikapis on neljanurgelised kuivtoidu hoiukarbid, millede kaaned saab ära ninaga lükates — ja kui see ei aita, siis veel hammastega ülespoole kangutades. Kui köögikapp oli juhuslikult lahti, käis ta neid aina proovimas. Kord läksime pärastlõunal kiiruga välja, köögikapi uks oli praokile jäänud, tagasi tülles võttis meid koridori põrandal vastu väike riisimägi. Minni oli riisikarbi kaane lahti kangutanud, riis polnud küllalt maitsev pessa viimiseks, aga ajaviiteks ja nalja tegemiseks sobis küll!

Niisuguste naljade puhul nimetan ma Minnit klauniks, sest tal on nina otsas must täpp, mis talle iseenesest juba lõbusalt-naljaka ilme annab.

VARESE TIIVASULE MÄNG JA MUUD ORAVAMÄNGUD

Minni ja Miku kooselu esimestel nädalatel mängisid nad omavahel peite- ja tagaajamismängu. Peitemäng arenes leentooli ümber. Üks piilus üle seljatoe, kus teine on — teine hoidis end käetoet varju, piilus sealt välja. Kui pilgud juhtusid kohtuma, siis vahetati kiirelt asukohta ja algas jälle piilumine, kuni pilgud jälle kohtusid — siis jälle asukoha vahetus jne.

Tagaajamine oli algul kahtlemata mäng, kuni elamispiirkonna küsimus juurde tuli.

Miku armastas rohkem omaette mängida. Kaua aega oli ta lemmikajaviiteks magamistoas minu alussärgiga hullamine, tõsise kavatsusega seda kardinat mööda üles viia. Ennelõunati magamistuppa minnes nägin sageli kummalist pilti, kuidas kardina all mu tühi särk ringi hüppas, nagu oleks tal elu sees. Teadsin muidugi, et Miku kardina siseküljel näeb hirmsat vaeva, et särki üles tirida. Astusin siis vaikselt juurde ja hakkasin särki enda poole sikutama. Mõnikord võis see vägikaika vedamine mõne minuti kesta, enne kui Miku lahti laskis.

See on ka ainuke mäng, millest Miku mind lubas osa võtta.

Minniga oleme aga mitu ja mitu mängu koos mänginud.

Kui ma Minni kolmekuulisena sain ja ta kooritud pähkleid mu käest hakkas võtma ja nendega põskedes teise tuppa jooksis, siis oli mul huvi, et kuhu ta neid peidab. Läksin järele . . . ja siis märkas, et Minnile lõbu valmistas mind narritada: tegi, nagu peidaks ta pähklid magamistoas ühe padja alla, aga tegelikult pungil põsed reetsid, et padja alla pugemine oli mõeldud ainult minu segadusse ajamiseks . . . Minu petmise üle oli ta nii rõõmus, et hüppas pehmel voodil paari jala kõrgusele õhku, puges siis padja alla, tuli jälle välja — vaatas kuidagi küsivalt mulle otsa, mis oli märgiks, et ta mõne pähkli nüüd oli ära poetanud, kihutas siis töötuppa raamaturiilulitele . . . puges raamatute taha, jälle välja, vaatas mulle taas



Tegemist pole sugugi haruldase kaktusega ...

kavalalt otsa, puges taas teiste raamatute taha, vaatas jälle mulle otsa, kuni ta siis lõpuks peitemängus oli kõik pähklid ära poetanud selles teadmises, et on mind niipalju segadusse ajanud, et ma tõesti ei tea, missuguse padja all või raamatu taga pähklid õieti on.

Kui ta siis tuli minult uusi pähkleid nuruma ja neid oma turukorvis ära viima hakkas ja mina talle ei järgnenud, jäi Minni ukse vahele, pähklid suus, ootama: Et kuhu sa jääd, suur elukas, miks sa ei tule vaatama, kuhu ma pähklid peidan?

Pean tunnistama, et tüdisin sellest mängust ja Minni suuremaks saades jäi see pähklite peitmise mäng meil katki.



... vaid klauni mängiva Minniga.

Aga sellest pean kindlasti jutustama, kuidas ma tahtsin oravat kassi kombel mängima panna.

Nimelt noorena näitas Minni ka huvi šokolaadikarbi vastu, mis oli jäänud õhtul elutoas raadiogrammofonile.

Hommikul tuppä astudes märkasini karbi ees põrandal mitut hõbepaberit. Kuna meil kombeks ei ole pabereid põrandale visata, siis jäini toolil istudes edaspidist arengut ootama, kui märkasini, et šokolaadikarbi kaas oli pealt ära nihutatud — kaane nihutamise kunst oli Minnil ju selge.

Mul ei tulnud kaua oodata. Minni ilmuski silmapiirile, hüppas diivanile, selle seljatoe kaudu raadiogrammofonile, läks väga kindlalt šokolaadikarbi juurde ja õngitses kahe esikäpaga välja hõbepaberis šokolaaditüki, kooris selle osavalt paberist välja, maitses natuke ja viis ülejäänud osa sohvapadja alla — täidisi nähtavasti ei olnud küllalt maitsev. Aga vahest järgmisega on rohkem õnne, ehk on pätkel sees, mõtles Minni ja oli krapsti jälle šokolaadikarbi juures.

Tõstsin nüüd sohvapadja üles ja nägin, et Minni oli igaks juhaks sinna peitnud juba viis pooleldi näritud šokolaaditükki.

Panin karbile nüüd kaane kindlalt peale, aga mõtlesini — oota, küll ma su maiustamise isu ära kasutan; panen sinu kassipoja kombel šokolaadi järele jooksmä! Sidusini ühele hõbepaberis šokolaaditükile niidi taha ja panin selle vaibale... Varsti hüppas Minni ligi... tõmbasini niidist... Hetke oli Minni ülimalt üllatatud, mis see siis tähendab — maiustusel elu sees! Võõrastas pisut, hüppas kõrvale, saba sirgus püsti, lehvitas seda paremale ja vasakule. Aga uudishimu oli muidugi suur... Varsti hüppas ta lähemale, püüdis šokolaadi nuusutada, tõmbasini niidist, Minni jooksis šokolaadile järele, enam ei kartnud, varsti oli šokolaad tal käppade vahel ja ta tõusis tagumistele jalgadele püsti, et hakata seda hõbepaberist välja koorima.

Arvasini, et nüüd on paras aeg šokolaadi tema käest ära kiskuda. Aga võta näpust! Minni hoidis seda nii tugevalt esikäppade vahel, et tiri ta pikali või niit puruks... Väikese ahne võõtorava haare on äärmiselt tugev. Otsustasini siis tarvitada kavalust. Laskisini niidi lõdvaks ja kui ta oli süvenenud koorimisse, tõmbasini tugevalt ja sain šokolaadi ta käppade vahelt lahti.

Minni pidas vajalikuks nüüd järele mõeda. Šokolaad oli jala kaugusel

temast, aga ta ei lähenenud sellele otse, vaid külje pealt väga uurivalt... märkas niimoodi niiti. Tuli šokolaadi juurde... Hakkas pingul niiti ettevaatlikult kápaga kobama ja jälgima, niit viis kõrgemale. Minni tõusis kahele kápale, tõusis kikivarbaile, ikka pingul niiti kobades. Kui ta end enam pikemaks ei suutnud pingutada, siis hakkas ta niiti silmadega jälgima, kuni jõudis mu käteni. Kätelt vaatas ta mulle otse silma.

"Ah siis sina, suur elukas, oled niiditõmbaja!" näis ta mulle ütlevat — ja hüppas ära, mõistatuse lahendanud, šokolaadi niidi otsas samasse jättes.

"Ega ma mõni kassipoeg ei ole, et mind petta saab," näis ta põlastavalt ütlevat, enne kui tulise ajuga teise tuppa kihutas, midagi huvitavamat tegevuseks otsides.

Arukas loom, pidin tunnistama, meenutades, et üks inglise loodusteadlane, arutledes, millistest loomaliikidest võiks kord maailmavalitseja areneda, kui inimsugu peaks hukkuma, oli teises järjekorras nimetanud oravaid.

— — — — —

Minni armastas päevalilleaseemneid lillepottidesse peita. Kraapis natuke mulda üles, päevalilleaseemend sisse, jälle mulda peale. Seni pole ma selgusel, miks ta just ainult päevalilleaseemneid mulda peitis — miks mitte pähkleid, viljaseemneid, maisiteri või marju. Ega ta ometi teada võinud, et päevalilseemned hakkavad kõige kergemini idanema, et kooritud pähkled ja muud terad mädanevad lihtsalt ära ning nende mulda istutamisest pole mingit kasu?

Mikul oli muidugi varsti selge, et Minni peidab päevalilleaseemneid mulda, ja hakkas neid sealt üles kraapima ja sööma. Varem Mikul kommet ei olnud mulda lillepottides üles kraapida, aga sellest alates kui Minni päevalilli istutama hakkas, leidsin Miku tihti lillepotis kraapimas ja seemneid söömas, sellest hoolimata, et päevalilleaseemneid oli külluses nende oma toidulaua... Võib-olla andis paaripäevane mullas olemine päevalilseemnetele erilise hea maitse juurde?

Lillepottides kraapimisega tegid Minni ja Miku meile muidugi kodust tööd ja pahandust juurde. Mulda tuli alaliselt pottide ümbrusest

põrandalt ära pühkida ja muidugi mõned taimed närtsisid, sest et nad ka juuri läbi närisid.

Seepärast otsustasin oravatele osta erilise kasti — kõrgete seintega, pikerguse karbi, mille täitsin poolest saadik aiamullaga.

Minni võttis selle "liivakasti" kohe omaks. Ta kaevas endale sinna käike, mida järgmisel silmapilgul küll jälle hävitas, nagu laps, kes liivast losse ehitab. Liivakastis ta püherdas ringi ja võttis vanni. Vöötoravad pesevad endid nimelt mullas. Vett nad ei salli (kuigi Minni armastab tühjas vannis ringi jalutada, nagu väikesed jalajäljed seda reedavad). Aga nagu varblased tolmus, nii püherdavad vöötoravad mulla sees. Ma ei mäleta, millal viimastel aastatel olen nii südamest naernud, kui just Minni üle, kui see on liivakastis vanni võtmas. Ja mu naer näib teda aina rohkem ergutavat tempudeks! Nagu laps vees kahe käega armastab vett üles pritsida, nii hakkab Minni minu naeru peale kahe käpaga mulda üles loopima. Ninaga kaevab ta ennast mulda, nina otsa jääb mullakuhi, nii et ta näeb välja nagu väike ninasarvik. Nii jääb ta mulle otsa vaatama, ma naeran, ta paiskab kahe esikäpaga mulda minu poole või lihtsalt vingerdab mullal nagu uss ringi... See mäng võib kesta tal üle veerand tunni, siis hüppab ta kastiservale, raputab mulla karvadest välja ja peseb põhjalikult nägu ja kõrvataguseid. Ja ennäe — peale sellist vanniskäimist on Minni nahk siidise läikega ja väga puhas. Miku ei harrasta vanniskäimist ja tema nahk ei läigi nagu Minni karv.

Muidugi peitis Minni sinna oma liivakasti ka päevalilleseemneid ja kihutas kohe Miku minema, kui viimast nägi liivakastis. Aga rammusas aiamullas hakkasid suvel päevalilled kiiresti idanema... Paari päeva pärast olid üle viie sentimeetri pikkused võsud väljas.

Minni näis neist rõõmu tundvat. Ta käis tärkavaid päevalilleidusid nuusutamas ja naksis neid õrnalt, nendele viga tegemata, nagu ta vahel minu kõrvalesti ja sõrmeotsi valu tegemata naksis. Rääkisime abikaasaga, et vaata meie väikest aednikku, torkas meelega päevalilleseemned mulda, lootuses, et saab oma istutamise vilja maitseda.

Aga siis, kümmekond päeva hiljem, tuli Minnile "vannituju". Juhtusin nägema, kuidas ta liivakasti hüppas ja seal mässama hakkas: õrnad päeva-



Minni oma hullamise kastis, mida tarvitas ka vanniks.

lilled aina lendasid koos tuiskava mullaga, varsti oli viimane kui üks idu pikali maas ja kui pind oli tasaseks küntud, siis võttis Minni vanni . . .

Vanasõna ütleb, et ega kitsest ikka kärnerit ei saa. Oma kogemustest võin nüüd öelda, et pettub ka see, kes loodab oravast aednikku saada.

Kahjuks kasutas Minni liivakasti mänguks ja vanniks ainult seni, kuni sai umbes pool aastat vanaks, siis kaotas ta huvi oma liivakasti vastu ja valis vanniskäimiseks mu "lamava kaameli" aluse mulla. Nii olin ristitud ühe puult murdunud huvitava kujuga oksa, mille kord metsas jalutades olin leidnud ja koju toonud ning mille elutoas olin pannud pikergusse taimekasti, väätkasve ümber istutades. Minni uuristas "lamava kaameli" alt mulla, muidugi ka eefeujuuri murdes, ja võtab tänapäevani seal kaa-

meli all vanni, kus keegi teda ei näe. Mõnikord ronib ta sealt alt välja mustana ja porisena ning jääb nagu peale vihtlemist hinge tõmmates kasti-servale konutama. Kui teda siis pähkliga meelitan, on ta niivõrd viisakas, et peseb kibekiirelt silmnäo puhtaks enne kui julgeb pähkli järele tulla. Nii et suuremaks kasvades on Minni ka kombeid juurde õppinud.

Aga üht õige ohtlikku mängu mängime Minniga tänapäevani — ristisin selle mängu "varese tiivasule mänguks".

Ühel õhtul tuli abikaasa töölt koju varese tiivasulega, mille ta tänavalt oli leidnud, ja ütles:

"Tõin selle Minnile."

Minni oli parajasti magama minemas, aga kükitas veel mu töötoas toolileenil. Viibutasin naljaks sulega ta nina all ja sahistasin siis sulega toolil. Ägedus, millega ta äkki otse sulele hüppas ja seda murdma hakkas, üllatas mind. See oli ju päris metslooma hüpe saagile. Vöötoravad, kuigi nad ilusti ja priskelt ainult pähklistest, juur- ja puuviljast võivad ära elada, ei ütle metsas elades ära ka vahete-vahel linnupraest, kui nad ühe väikese sulelise juhtuvad kätte saama.

Mul oli selge, et varese tiivasulg äratas Minnis mitte üksnes mängu-, vaid ka jahikirge...

Õppisin sulge hoidvat kätt nii kiiresti liigutama, et see Minnil nina alt parajasti ära libises — ja siis algab metsik kihutamine üle laudade, toolide põrandale, sealt kõrged hüpped õhku, kui sulega ta pea kohal lennu-liigutusi teen, kaval tooli varjus varitsemine, ootamatud rünnakud: suure metslooma kavalad võtted avalduvad kõik selles tiivasule mängus.

Ja ärge arvake, et Minni ei tea, et minu käsi sulge hoiab, ta teab seda väga hästi. Krapsti ronib ta mu külge mööda üles ja on sulge hoidval käel... Välkkiirelt kahman siis teise käega sule ja peidan selle selja taha. See ärritab Minnit. Päris vihaselt püüab ta mu käeselga hammustada, üheks hetkeks, enne kui teadvusele tuleb. Õnneks ei mahu käeselg talle suhu, aga see on pärast mängu teravaid hambajälgi täis, millest immitseb verdki...

Ja selle mängu puhul ei meeldi Minnile minu naer sugugi mitte. Olen naernud, kui Minni on asjatult sule järele kihutanud, kõrgele õhku hüpa-

nud — ja äkki on ta krapsti mu rinnal, ei aja aga kätt taga, vaid ründab mu naervat suud — hammustab mu huult, järgmisel silmapilgul on ta toolil, kust mulle näib parastavalt otsa vaatavat, kui verepiisa keelega ära lakun.

”Paras — mis sa naerad orava üle!”

Niisiis hoidun ma naermast sulega mängu puhul ja üldse hoian mängu mõõdukuse piirides. Kui märkan, et Minnis jahikirg hakkab ülevõimu saama, lõpetan mängu ja hoian sõrmede vahel pähkli. Pätkel lepitan meid kohe ja varese tiivasulg on unustatud. Alati toob ta endale peale mängu oravate söögilaualt viinamarja, teeb sellesse augu ja imeb tühjaks.

”Tervist!” ütlen ma ja imen oma kirjut käeselga.

PÄHKLID JA ROOSID

Pähklitest on siin-seal juba juttu olnud, sest need kuuluvad ju niiõelda oravate juurde.

Pähklite purustamine on aga peatükk omaette. Minu nelja vöödiga oravad, Miku ja tema eelkäija, ei osanud pähkleid purustada. Miku on küll osav päevalilleaseemnete koorte purustamisel, aga ei võta vaevakski püüda pähkleid koorest vabastada.

Enne kui Minni sain, olin arvamisel, et harilikest oravatest väiksematel võotoravatel pole lõualuudes nähtavasti niipalju jõudugi, et suudavad pähklikoore purustada. Aga kui Minnile katseks andsin kõva koorega hariliku pähkli, siis võttis ta selle huviga kätte, keerutas esikäppade vahel ja püüdis siis hakata koort närima.

Olin televisioonis näinud saadet harilike oravatega, kus selgitati, et pähkli purustamise kunst pole oravatel sugugi kaasa pärandatud, vaid seda õpetab oravalapsele ema. Ema hõlma all üleskasvanud noor orav õpib emalt pähkli avamise nõksu, kui aga noored oravad emast lahus

üles kasvavad, siis tunnevad nad pähklite vastu küll huvi, aga võtab nädalate kaupa nuputamist ja katsetamist, enne kui nad ise õige lahenduse üles leiavad.

Omas kodus elasin nüüd kaasa huvitavale seigale — kuidas noor vööt-orav välja nuputab pähkli avamise kunsti.

Kui nägin, et Minni koorega pähklite vastu huvi tunneb, siis poetasin neid talle ette. Ta näris ja näris koort, aga lahti ei saanud. Läks tavaliselt aknaraamile, keerutas pähkli käppade vahel ja näris raks-raks-raks. Kord vaatasin kella järgi, kaua ta näris. Sain täpselt 18 1/2 minutit. Lõpptulemus: üks väike auk pähklikoores, mis oli tingitud sellest, et koor oli lihtsalt õhukeseks kraabitud teravate hammastega.

Päris hale hakkas loomakesest, kui ma tema esimesi katsetusi vaatasin... Näris ja näris, vajus vahepeal, pähkel esikäppade vahel, päris kokku, aga ajas enda taas uljalt püsti ja taas kostis üle korteri kajav raks-raks-raks... Vahepeal lendas tuvi päris akna lähedalt mööda — siis haaras Minni pähkli hammaste vahele ja põgenes kardina varju. Aga kui hädadoht oli möödas, tuli ta jälle endisele kohale katsetama. Madalalt mööda lendav lennuk põhjustas niisama kiire kardina taha põgenemise, siis jälle tagasi ja raks-raks-raks...

Minni ise näis tollel päeval 18 1/2 minutiga näritud auguga rahule jäävat — või olid ta lõualuud selleks päevaks liiga väsinud?

Mu hale süda ei lubanud talle iga päev terveid pähkleid ette anda. Pähklitangidega tegin praod pähklitele sisse, hulka poetades ainult mõne terve pähkli. Nendest pragudega pähklitest sai Minni kohe jagu, terved viis ta kõrvale, mitte kunagi pesasse, vaid lähedastesse panipaikadesse, ja kui minult pragenenud pähkleid enam ei saanud, võttis ta need käsile.

Mõnel päeval korter aina kajas kannatlikest raks-raks-raks häälest.

"Minni õpib," ütlesime omavahel, kui neid hääli kuulsime. Võtsin teinekord vaatlusele mõned mahajäetud katsepähklitest. Nende kallal oli katsetatud igasugust tehnikat, aga näis, et õiget lahendust veel ei olnud käes.

Siis ühel hommikul, ümmarguselt kuu aega peale seda kui Minni hakkas oma hambaid pähklitega proovima ja ma talle pragenenud pähklite seas



Pähkli purustamise kunsti õppimas.

omateada ühe terve andsin, näis ta selle purustavat niisama kerge vaevaga kui pragunenuid.

Ei tahtnud uskuda, arvasin, et olen hajameelselt pähklitangidega kõigile pähklitele mõrad sisse teinud, tõin ruttu kotist päris terveid. Ja ennäe — Minni purustas need 15—30 sekundi jooksul.

Hurraa! Minni oli pähklipurustamise eksami sooritanud.

Milles peitus nõks? Hakkasin nüüd huviga vaatama. Minni keeras pähkli alati nii, et terav ots jäi suu poole, naksis teravat otsa kahelt poolt, juba murenes ots, sellesse murdesse hambad sisse ja koor pudenes kaheks!

Proovisin ka kohe ise. Närisin hammastega teravat pähkliotsa: sinna sai palju hõlpsamalt augu hammastega sisse ja siis lagunes väheste vaevaga kogu koor. Kord, kui ma pähklitange ei leidnud, olin kurja vaeva näinud pähklite purustamisega, neid lihtsalt laiuti või serviti hammaste vahel pureda püüdes. Orav oli mulle nüüd selle nõksu õpetanud, millele ma oma inimmõistusega ei olnud tulnud.

Minnil oli küll kuu aega proovimist võtnud, enne kui ta selle tehnika kätte sai. Aga ma olen kindel, et tal oleks eksam olnud oma loomaliku tarkusega palju varem sooritatud, kui ma poleks oma inimlikus nõrkuses talle pragudega pähkleid ette poetanud.

Tahaksin, et Minni veel mulle üht kunsti pähklitest õpetaks: kuidas ta teab pähkliit avamata, et selle tuum on ära kuivanud, ei tasu avamist? Mõnikord juhtub, et pakun talle pealtnäha ilusat pähkliit, aga ta ei võta vastu. Mis sa eputad, on ju ilus pähkel, mõtlen ja poetan talle jälle sama pähkliit ette. Jälle keeldumine. Kui ma palju kordi teiste seas sama pähkliit olen ette poetanud, siis mõnikord ta võtab tujutult ainult selleks, et pähkliit hooletult praotada ja mulle ette visata:

”Vaata ise!”

Ma võtan pähkliit kätte ja vaatan: tõepoolest — tuum sees on päris ära kuivanud või hallitanud.

”Ise ei söö — aga oravale pakub,” näib Minni parastavat, kui pähkel lendab paberikorvi.

Olen nuusutanud neid Minni poolt hüljatud pähkleid. Mina küll kaalust ega ka lõhnast aru ei saa — aga mul ei ole ka orava nina. Seepärast jääbki mul hea ja halva pähkliit eraldamise kunst õppimata.

Igat sorti pähkliit Minni muidugi avada ei suuda. Isegi ühte sorti hari-likke ümmargusi pähkleid keerutab ta käppade vahel, aga teravat otsa leidmata on võimetu neid avama. Mandlite, brasiilia ja kreeka pähkliite vastu tema jõud ei hakka.

Purustan neid pähkliitangidega. Minni on läbematult juures, tuleb valvata, et ta sõrmepeidi ei jää ise tangide vahele, nii agar on ta pähkliit oma kätte kahmamise tahtes. Pragunenud pähklist tuuma väljakooremise au jääb temale, mida ta samas mu põlve otsas sooritab.

Kreeka pähkliid tavaliselt poolitan ja hoian poolt sõrmede vahel, kuna Minni siis kausist tuumad välja kangutab. Ega Minnile selline ”poputamine” suurt ei meeldi. Kui pähkel mu sõrmede vahelt lahti läheb, siis haarab ta selle ja sööb parem ise, pähkliikaussi esikäppade vahel hoides.

Ainult kord juhtus, et ta mu sõrmede vahelt pudenenud pähkliit, millega ta juba paari sammu kaugusele oli põgenenud, üllatuslikult mulle tagasi



Väike orav maailma suurima pähkliga.

tõi hoidmiseks. Oravate, üldse metsloomade põhiloomust tundes oli selline usalduse välgatus tõesti haruldane.

Naerame alati abikaasaga, kui Minni kreeka pähklite pikergused, keerulised tuumad oma põskedesse topib. Need on nagu pikad prantsuse saiad, otsad kipuvad ikka turukorvist välja. Minni lükkab kahe käega "kannika" otsad tagasi, põsed on tal lopergused, aga ära ta nad ikka kuidagi seab.

Aga ka maailma suurim pähkel — kookospähkel, on minu väikeste vöötoravate maiuspalaks. Saen kookospähkli pooleks (piima joon ise ära, seda nad ei taha) ja panen pooled neile ette. Miku näksib servast, poolüm-margune hiiglane libiseb ära, kuigi püüab käppadega kinni hoida.

Minni leidis selle libisemise puhul jälle mõistliku lahenduse. Hüppas kookospähklile otsa või koguni sisse, see kiikus küll nagu paadike tormisel merel, aga tasakaalu leidmine kookospähklil oli varsti selge, tuli ainult keha raskuspunkt õieti seada. Varsti oli Minni kookospähklil kodune nagu tsirkuse tasakaalukunstnik. (Mõnikord ripub ta ka nagu nahkhiir tagurpidi mu väljasirutatud sõrmel, tagumised käpad liibuvad kergelt üm-

ber mu sõrmede, mitte sugugi kramplikult, ta kõigub seejuures nagu pendel edasi-tagasi.)

Ringiratast hammustatakse siis kookospähklist tükid ära ja viiakse turukorvis pessa. Kolmveerand tunni järel on Minni kookospähklist järel ainult kolmesentimeetrise läbimõõduga põhi.

Nüüd ei hakka Minni enam tükide ärahammustamisega jandama. Tõstab selle nagu kilbi äärest haarates püsti ja kaalub.

”Liiga raske,” hindan mina, seda pealt vaadates.

”Pole viga,” arwab Minni ja järgmisel hetkel on kookospähkli põhi tal suus ja ta kihutab sellega pesa poole.

Lähen järele ja vaatan, kuidas ta selle pesasse saab... Minni katsub kõigepealt otsemat teed. Maast tuleb peagu kahe jala kõrgusele riiulile hüpata. Minni võtab hoogu ja hüppab, kuid pole õieti arvestanud kookospähklitüki raskust, natuke jääb puudu, prantsatab maha.

Katsume siis teist teed — mööda raamaturiiuleid. Kuidagi laveerib ta koormaga üles, aga siingi tuleb ületada raamaturiiulilt kapi otsa 2 1/2 jala sügavune ”kuristik”. Minni hüppab uljalt, aga jälle kisub kookose-tükk tema alla ja kookospähkel lajab koos Minniga kapi serva vastu, pudeneb suust ja kukub koos Minniga alla seitsme jala kõrguselt. Minni maandub saba lehvitades ilusti pehmelt käppadele, tal pole viga midagi, aga mina olen nii häbematu, et napsan kookospähkli ta nina eest ja viin elutuppa endisesse kohta tagasi, sest mul on tulnud mõte Minnit suure kookospähklitükiga pildistada.

Enne kui saan aparaadi valmis seada, on tal tükk jälle suus ja nüüd tahab ta selle magamistoas asuva kapi otsa peita, sest pesasse viimisega oli raskusi. Magamistoas ronib ta kerge vaevaga voodi peatsis asuvat hambuskatet mööda üles — aga selle äärest kapini on taas paar jalga libedat seina, ainuke võimalus on poolpõiki kapi otsa hüpata. Kookospähklita on see kerge, aga Minnil on nüüd juba kogemused selja taga, ta kaalub vahe-maad, kuid peab targemaks mitte enam riskida, kihutab hoopis voodi alla ja tuleb sealt ilma kookospähklita kavala näoga välja.

Leian pähklitüki kinga sisse peidetult ja panen selle jälle endisele kohale elutuppa, sest ma ei ole veel korralikku pilti saanud.



Kookospähkli põhi haaratakse otsustavalt suhu ja viiakse pessa.

Aga tean, et pean nüüd kiirem kui muidu olema, sest Minni "oravaau" on ärganud: see peab küll haruldane pähklitükk olema, et suur elukas selle vastu nii suurt huvi tunneb ja aina välgutab oma aparaadiga, kui Minni selle suhu haarab . . .

Ei, selle peab ära peitma, saagu mis saab . . .

Veel kolm korda näppan Minnilt tüki, siis teen, nagu ei näekski ma, kuidas ta selle raamaturiidulil raamatute taha peidab . . .

Minni on ülimalt rahul, et ta haruldane pähklitükk enam endisele kohale eluruumis tagasi ei ilmu.

Oli see alles jaht! Joob vett peale ja peseb nägu.

Oravaau oli päästetud.

Niipalju pähklitest.

Aga roosid? Tavaliselt ei ole lilli oravatega ühendusse viidud.



"Küll roos lõhnab hästi!"

Mul on aga põhjust, sest Minni elus mängivad roosid kindlat osa.
Tuttav abielupaar tuleb pühapäeva lõunaks meile külla ja toob ilusad



"Veel paremini aga maitseb roosi süda!"

roosid kaasa. Abikaasa paneb need lillevaasi madala laua keskele ja oleme veel ilusate rooside kiitmise juures, kui äkki märkamatult Minni

kohale ilmub, lauale hüppab, kahele kápale tõuseb ja ennast sirutades hakkab nähtava naudinguga roose nuusutama. Külalised on rõõmsalt üllatatud:

”Milline kena loomake! Mõtle, kuidas ta roose armastab!”

Aga vaevalt on nad seda öelnud — Minni on vahepeal jõudnud juba roose kallistadagi —, kui kostab väike naks ja roosiõis on Minnil käppade vahel — vars õie lähedalt läbi hammustatud. Järgmisel hetkel hakkab Minni roosi koorima, roosilehed pudenevad ükshaaval lauale, ta on roosilehtede keskel nagu moodne ”flower people”, kuni saab kätte roosi südame, mille ta siis suures rahulolus ära sööb. Ta hakkaks järgmistki roosi püüdma, kui ainult lubataks. Võõraste juuresolekul on muidugi kerge teda roosidest eemale kohutada, aitab ainult külalise poolt samm Minni poole. Aga mäletan, kui abikaasa sai emadepäevaks tütrelt roose ja asetasi need kõrges vaasis televisioonile, lootuses, et Minni ehk... Aga järgmisel hetkel oli ta juba kribinal-krabinal kardinas üleval, mis õnnetuseks oli televisiooni taga, ja enne kui ma jõudsin vaasi juurde, kallistas ta juba kahe esikäpaga üht roosi, kuna tagumised jalad olid kardina küljes. Hakkasin vaasi roosidega ära nihutama, aga katsi sa midagi orava käest kätte saada, kui see juba kahe käega seda kallistab! Minni venitas enda nii pikaks kui sai, kallistas roosi ja näis silmade välkudes protesteerivat:

”Aga see on minu oma! See, mis mul käes, on minu oma — kas sa ei saa aru! Ei tohi ära võtta!”

Hakkasin seekord orava loodusseadusele vastu ja lõpuks jäi minu tahe peale. Hirmus pikaks veninud Minni laskis viimaks roosi lahti ja leidis tasakaalu kardinaltel. Muide, kui samad roosid juba närbuma hakkasid, torkasin nad Minni mängukasti. Poolnärbunud roosidest Minni suurt lugu ei pidanud, aga kui paremat ei olnud, siis peale arupidamist hakkas ta nendel ükshaaval ”päid maha” võtma. Aga üks roos oli väga jämeda varrega ega lasknud end läbi hammustada. Siis muutus Minni vihaseks, saba käis edasi-tagasi, ta turtsus tsukk-tsukk-tsukk ja otse ründas lillevalt väikeste teravate hammaste välkudes ja mulla tuisates, kui ta tagumiste jalgadega kannatamatult trampis. Aga roosivars ei lasknud end läbi hammustada. Peale seda kui Minni kolm minutit oli tema kallal jõudu proovi-

nud ja närve rikkunud, turtsus ta korraks veel vihaselt roosi poole ja kihutas siis tulises ajus minema, vähemalt selleks korraks rooside üle põhjalikult vihastades.

Teised lilled ei ole väga armastatud. Ta viib küll mõne vaasist ja näpib mõtlikult õielehed küljest nagu "armastab — ei armasta" mängu mängides. Aga need võivad teinekord päevade kaupa rahulikult vaasis olla.

Aga niipea kui ta roosi lõhna tunneb, siis ei ole ükski takistus ületamatu, et aga nende juurde pääseda.

MINNI ÜHEKSAPÄEVANE SEIKLUS

Saabus puhkusele mineku aeg. Kavatsus oli Inglismaalt ära sõita. Minu vöötoravad pidid jääma ühe kaasmaalase hoole alla, kes meie korterisse elama tuli. Abikaasa küll soovitas, et paneme nad parem puhkuse ajaks puuri, aga mu süda ei lubanud vabadusega harjunud lemmikuid puuri panna. Pealegi ei olnud nende vahekord hea ja ma kartsin, et kitsas puuris võib eluruumi pärast päris tõsiseid kaklusi sündida.

Nii jäid nad korterisse vabadusse. Kahjuks saabus kaasmaalane, kelle hoolde nad pidid jääma, alles päev enne meie ärasõitu. Seletasin talle täpselt, missugust toitu iga päev tuleb ette panna, olles toitu valmis ostnud.

Üles-alla avatavad aknad korteris jätsin ainult ülevalt pilukile, nii et nad sealt läbi pugeda ei saaks. Igaks juhuks soovitasin minu äraolekul silm akendel hoida.

Minu kodus olles polnud küll akende pärast muret. Mõlemad olid lahtise akna laual viibinud ja ringi hüpanud, aga mitte kunagi katset teinud kolmandalt korralt allaronimiseks, mis veetorusid mööda või isegi telliskivide vahelt tuge otsides poleks hea tahtmise puhul ettevõtlikule vöötoravale mingit raskust valmistanud. Lahtisel aknal uudishimu rahuldanud, tulid nad ikka tuppa tagasi.

Köögiaknal kasvatasime tilli, seal armastas Minni tilli nuusutades ennast püsti ajada, kitsal välissimsil ringi hüpates, nii et ainuke kartus oli, et ta kord tasakaalu kaotanuna võib kolmandalt korralt alla kukkuda. Ma ei olnud sugugi kindel, kas ta saba suudab nii kõrgelt kividele kukkudes küllaldaseks langevarjuks olla. Seetõttu tüürisin teda alati lahtiselt köögiaknalt ära.

Aga nüüd, kus ta võõra hoolde jäi, tuli olla ettevaatlik — seepärast palusin aknaid silmas pidada.

Kaks nädalat olime ära ja jõudsimе pühapäeva hilisõhtul pruuniks põlenult koju.

Vöötoravad magasid juba ammugi, samuti oli ka kaasmaalase tuba juba pime. Korter oli väga korras ja ka oravate söögikoht oli väga puhas — nii korras, et see minus kahtlust äratas. Seal oli päevalilleseemneid, mida Minni poleks kunagi kohale jätnud, vaid kindlasti enne magama heitmist oma pesa toidukambrisse hoiule viinud. Ja maisi oli samuti kuhjaga järel, mis tavaliselt õhtuks ära söödi...

Vaatasin Minni pesa poole minu töötoas. Seal oli loomulikult vaikus ja meie salajane kokkulepe, et pesa on puutumatu, keelas mind ta und segamast. Astusin mõtlikult töötoa akna alla ja vaatasin välja pimedusse. Äkki langes pilk mustadele täpikestele välisel aknasimsil. Need olid vöötorava väljaheidet. Aknalaud polnud koht, kuhu mu vöötoravad oma täiesti lõhnatud pabulad puistavad, nad valivad selleks kardinatagused ja kapipealsed. Kõik märgid näitasid, et tõenäoliselt oli Minni väga kaua aega akna taga konutanud.

Läksin nüüd pesa uurima. See oli tühi!

Äratasin kaasmaalase üles, kelle hoolde olin oravad usaldanud, ja pärisin tema käest aru.

"Jah," ütles ta, "Minnit ei ole ma paaril päeval näinud. Mikut küll, aga Minni oli vahepeal teie puhkuse alguses ka paar päeva kadunud, ilmus siis aga uuesti välja," lohutas ta.

"Aga kuidas seletada seda, et oravad on akna taga olnud?"

Kaasmaalane ütles, et ilmad olid vahepeal väga kuumad ja ta pidas vajalikuks korterit õhutada, aga kinnitas, et Minnit ei ole ta lahtise akna

peal üldse näinud. Noh, Minni kiirust tundes ei olnud tema mittenägemine üllatav, pealegi oli kaasmaalane õige lühinägelik. Nähtavasti oli Minni võõra aknale lähenedes lähedasele veetorule hüpanud, kaasmaalane akna sulgenud ja ta välja jätnud. Minni oli tundide kaupa oodanud, enne kui oli riskinud, vahest ka näljatundest, tundmatule välisilmale vastu minna.

”Aga sellel teisel oraval, Mikul, on üks imelik komme,” ütles veel kaasmaalane. ”Ta sööb nimelt küünlaid.”

Seda kommet ei teadnud ma ei Mikul ega Minnil olevat, aga kaasmaalane näitas mulle elutoas kuut iluküünalt, mis kõik olid altpoolt pea-aegu poolest saadik ära näritud.

Mulle koitis midagi. Nuusutasin järelejäänud maisiteri. Imal, hapu lõhn lõi vastu.

Värsked külmutatud maisiteri möödunud aastast (selleaastased polnud veel küpsenud) tõin kauplusest õhukindlas tsellofaanpakendis ja nad püsisid värsketena ainult külmutuskapi sügavkülmutuse osas, kus neid olin palunud kaasmaalasel hoida. See aga polnud mu juttu tõsiselt võtnud — külmutuskapp on külmutuskapp — ja hoidis külmutatud maisiteri jääkapi alumisel riiulil, kus nad üles sulasid ja riknesid. Värske mais oli aga oravatele see, mis meile on igapäevane leib ja kartul. Ja nad olid väga tundlikud toidu värskuse suhtes. Teise päeva ülejääki juurvilja osas nad ei söönud, ka kui värsket juurvilja oli kausikesse lisatud. Lõhn ei olnud isuäratav, mis siis veel kõnelda hapust maisist.

Teisel hommikul läksin majahoidja juurde, et kas tema ehk on midagi Minnist kuulnud.

”Ah see on siis ikkagi teie orav, kes kogu ümbruskonna on elevile ajanud,” ütles ta.

”Kuidas nii?”

”Noh . . . oodake, täna on just üheksas päev, kus ta endast esimest korda elumärki andis . . . Jah, see oli nädala eest laupäeva hommikul, kui üks vana daam kõrvalmajast hirmunult mu juurde tuli, et teie maja õueväravast lippas suur rott sisse . . . Meie majas rotid! Pidasin teda pisut põrunuks ega pööranud ta jutule üldse tähelepanu. Aga umbes tund aega hiljem tuli üks härra mu juurde ja ütles: ”Midagi kummalist juhtus. Hak-

kasin autoga välja sõitma, kui teiselt poolt teed üks oravataoline väike loom hüppas mu auto eest mööda üle tee ja teie õueväravast sisse!” See näis imelik ja ma hakkasin nüüd õue silmas pidama. Ja paar tundi hiljem märkasin madalal kivimüüril siis ise väikest oravat. Ta oli teie oravate moodi, aga ma ei teadnud, et teie puhkusel olete, ja arvasin, et kui teie võõtoravad on kadunud, siis oleksite tulnud minu juurde küsima. Arvasin, et see loom on tänava lõpul asuvast koolist lahti pääsenud, kuhu looduslootundi tuuakse mõnikord loomi. Kool läks vahepeal suvevaheajale . . . Mina ja mu õde söötsime talle õuna ja banaani, tahtsin, et ta tuleks käest võtma, siis oleksin ma katsunud teda püüda, aga kõige lähemale, mis ma talle sain, oli jalg maad. Iga päevaga on ta aga üha metsikumaks muutunud.”

”Millal teie teda viimati nägite?”

”Oodake, üleeile . . . Ta on tuntud ümbruskonna aedades . . . Viimasel ajal pole ta õnneks teisel pool tänavat käinud. Kui ma teda näen, siis teatan kohe teile.”

Minni oli elus kuni eilseni vähemalt, rahunesin. Mul oli veel erakorralistel asjaoludel nädal aega puhkust, küllap saan tema nädala jooksul kätte, arvasin.

Nüüd tuli ka Mikule pühenduda. Läksin poodi ja tõin talle värseid külmutatud maisiteri. Vahepeal oli aga Miku üles ärganud ja küünalde kallale asunud — ja siis küünlavaha vaibale oksendanud. Juhtisin ta värse maisi juurde, ta sõi kõhu täis ega ole enam kunagi küünlaid puudutanud.

Lõuna ajal tuli üks kaasmaalane minu juurde ametiasju õiendama. Temaga kõneldes heitsin jälle korra rahutult pilgu aknast välja ja seal — madalal müüril — istus Minni!

Hüüdsin teda nimepidi ja ta tõusis kahele käpale püsti oma valveasendisse ning vaatas ringi. Aga kuigi ta häält kuulis ja ehk äragi tundis, oli see talle liiga kõrgel — ta otsis oma nägemiskauguselt, madalamalt.

Õiendasin kaasmaalasega ruttu asjaajamise ja uuesti välja vaadates nägin Minnit kaduvat üle müüri võõrasse aeda.

Sinna maja tagaaeda oli sissepääs hoopis teiselt tänavalt. Läksin ja

helistasin uksekella ja kui tundmatu proua avama tuli, ütlesin, et nägin oma chipmunk'i . . .

"Ah see chipmunk kuulub siis teile? Taevale tänu, et ta omanik on leitud. Muretsesime juba abikaasaga, et mis temast siis saab, kui suvi lõpeb!"

Selgus, et Minni oli siin igapäevane külaline, kuna nad talle igal hommikul alustassiga piima välja panid. Minni oli ka nende roose ja teisi lilli söönud, mis neile väga ei meeldinud. Ja kord õhtupoolikul oli ta majja sisse hiilinud, klaveri taga maganud ja läikivale parkettpõrandale oma pabulad jätnud, mille üle proua samuti väga õnnelik ei olnud. Aga ta oli väga kena ja kui selgus, et Minni oli vahepeal juba piima alustassilt joonud ja jalga lasknud, lubas mind kas või kogu pärastlõunaks oma majasse ja aeda, kuna ta ise pidi välja minema.

Ma siiski loobusin sellest pakkumisest, lubades siis tagasi tulla, kui proua kodus on. Jätsin piimatassi kõrvale maisiteri, pähkleid ja päevalilleseemneid.

Peale lõunat nägin oma töötoa aknast jälle Minnit. Ta oli tõenäoliselt tagasiteel aiast, kuhu talle olin toitu jätnud. Tema ümber lendles linde. Juba too proua oli mulle öelnud, et Minni näib linde juurde tõmbavat. Küllap olid nad märganud, et inimesed pakuvad Minnile toitu ja seejuures pudeneb ka neile mõndagi.

Hüüdsin taas Minnit ja taas ajas ta enda püsti ning jäi kuulama. Jah, nüüd tahtis ta isegi kutsuvale häälele lähemale jõuda ja ronis vilkalt naabriaias asuva kõrge puu otsa. Ta kadus aga lehtede vahele mu silmist. Hiljem nägin teda alla tulevat ja naabriaias ulualusesse kaduvat, kus hoiti aiatööriistu.

Mul oli valminud nüüd kindel kava. Kui nägin aknast, et proua oli kodus, panin puuri vöötoravate lemmiktoidud ja viisin puuri aeda, piimanõu kõrvale. Puuriukse jätsin lahti, aga sidusin selle külge pika nööri, nii et kahekümne jala kauguselt oli võimalik ust kinni tõmmata. Ka proua oli kõnelnud Minni päev-päevalt kartlikumaks muutumisest, seepärast oli nөөr hästi pikk.

Palusin prouat, et kui ta juhtub veel õhtul nägema Minnit puuri sööma

minevat, siis tõmmaku ainult nõõrist. Proua seadis nõõri nii, et ta sai seda mugavalt käsitseda vannitoa aknast.

Ma ei uskunud, et Minni veel õhtul aeda ilmub, ja lubasin teisel hommikul ise hästi varakult kohal olla.

Agas Minni oli juba pärastlõunase söömise meeles pidanud: siit saab piima kõrval ka paremat! Kella seitsme ajal õhtul aknast välja vaadates aeda, kuhu puuri olin jätnud, nägin proua abikaasat hiilival kõnnakul müürile lähenevat, mille varju olin puuri jätnud. Ja seal viipas proua vannitoa aknast: Ta on meil käes!

Läksin... Minni konutas puuris. Ta laskis minu rahulikult lähedale, aga kui puuri üles tõtsin, sattus ta paanikasse ja hakkas selles mässama. Siis rahunes ta ja abielupaar imetles teda tüki aega lähedalt.

Koju jõudes panin puuri kirjutuslauale ja avasin ukse. Ta hüppas kohe välja, aga oli mõne hetke segaduses, kihutas akna poole, lõi nina ära vastu klaasi, aga siis hakkas ümbrust taipama ja kihutas mööda raamatuid tuttavasse pesasse.

Seal jäi vaikseks.

Minni üheksapäevane seiklus oli lõppenud.

ÜKS USKUMATU LUGU

Inimesed, kelledele alljärgnevat lugu olen jutustanud, on eranditult kõik kinnitanud, et see on lihtsalt uskumatu. Ometi sündis see kõik täpselt nii nagu selle alamal kirja panen.

Oli möödunud just nädal Minni üheksapäevasest seiklusest. Meie sõbralik vahekord oli jäägitult taastatud. Teisel hommikul peale seiklust võõrastas ta pisut mind, kuid lõuna ajal tuli juba mu käele sööma ja laskis end silitada. Lahtiste akende vastu Minni mingit huvi ei tundnud, kuigi teda nädala lõpupoolel juba proovile panin ja aknaid lahti tehes valvasin,

et mis ta nüüd teeb. Ta ei teinud midagi erilist, hüppas aknalauale, vaatas ringi ja kui teda hüüdsin, tuli jälle tuppa tagasi.

Siiski pidasin silmas, et kodust lahkudes oleksid aknad kinni, sest igavuse pärast võis ta küll välja minna nüüd, kus ta "maailma ja inimesi" oli juba üheksa päeva jooksul tundma õppinud ja mitte nii hirmutavaina leidnud. Kord jalutama minnes meenus tänaval, et elutoa aken oli lahti jäänud, aga ma tegin südame kõvaks ega pööranud ümber, kuigi lühendasin jalutuskäiku.

Minni ootas mind minu töötoas tooli seljatoel istudes ja nägu pestes.

Algas tavaline töönädal ja minnes trükikotta käsikirja viima ning korrektuuri tegema vaatasin siiski, et kõik aknad oleksid kinni, samuti ka võõrastetoa uks, kus aken pärani lahti jäi.

Kui hilisel pärastlõunal koju jõudsin, ei olnud Minnit kusagil. Ainult Miku ronis kardinatel häirimatult ringi, mis oli kahtlane. Vahest teeb Minni uinakut, mõtlesin. Tunni aja pärast muutusin veidi rahutuks, vaatasin korteris ringi ja avastasin siis, et võõrastetoa uks oli pilukil: tuul oli tõusnud ja vigase lukuga ukse lahti lükanud. Tuppa minnes võtsid mind mitte üksnes hõljuvad kardinaid vastu, vaid ka Minni jäljed: ta oli elutoast astriõie diivanile tassinud ning sellega "armastab — ei armastab" mängunud ja siis —?

Vaatasin aknast välja — akna kõrvalt läks samuti vihmaveetoru otse alla nagu minu toast. Pilk rändas müürile ja aedadesse. Minnit ei märganud kusagil.

Hüüdsin nüüd korteris: "Minni! Minni!", sest ma ei olnud sugugi veendunud, et ta siiski jälle aknast välja läks, eriti kuna avastasin, et riietest pungil riidekapi uks oli samuti lahti ja seal oli juba Minni varem kord õhtuni kestnud pealelõunauinakut teinud. Niisugustel puhkudel ta hüüdmisele ei reageerinud.

Aga kui Minni ka magamamineku ajaks sööma ei ilmunud ja ta pesa tühjaks jäi, jõudsin ikka enam veendumusele, et Minni sooritas taas hüppe vabadusse. Õhtul käisin õues müüris üht auku vaatamas, kuhu, nagu hiljem majahoidjalt kuulsin, Minni oli vabaduses viibides endale sööki kokku tassinud. Paar kivi oli seal müürist pudenenud ja pragu näis ula-

tuvat õige sügavale müüri, aga hüüdmine ja pähklikarbi täristamine ei andnud mingeid tagajärgi.

Teisel hommikul pidin vara trükikotta minema, tagasi tulin alles peale lõunat. Minnit ei olnud ei korteris ega väljas näha, nüüd kõnelesin asjast majahoidjaga. Ei, ka tema polnud Minnit näinud. Igaks juhuks tuhnisime tsemendiga kaetud hoovis ja sealsetes ulualustes ringi. Käisin ka ümber nurga proua käest küsimas, kas ta Minnit on jälle oma aias märganud. Sain samuti eitava vastuse.

Nõutult tuppa tagasi tulles kuulsin äkki kummuti poolt, millel on oravate söögikoht, vaikset "tsip-tsip-tsip". Minni on kummutisse läinud, lõngakerasse või teab kuhu kinni jäänud, oli esimene mõte ja ma hakkasin kummuti laekaid ükshaaval välja võtma ja asjade sees tuhnima. Seisin segamini aetud laegaste kuhja ees ja pidin nentima, et olin lasknud end küll väljast kostvast linnuhäälitsusest petta. Asetasin just laekaid tagasi, kui uksekell helises.

Ukse taga seisis majahoidja. Ta oli väga tõsise näoga:

"Mul on teile kahjuks halbu uudiseid teie orava kohta," ütles ta ja tegi pausi.

"Mis siis on juhtunud?" pärsin.

"Teie orav ei ole mitte enam allapoole roninud, vaid kord kõrgemale."

Muidugi — mis allpool oli, seda Minni juba teadis, ja see oli päris kooskõlas tema uudishimuliku iseloomuga, et ronis nüüd üles, kus kõik oli tundmatu, vilksatas läbi pea. Aga mis on siis üleval juhtunud? On ta alla kukkunud...?

"Seal elab üks lastega noor abielupaar, alles hiljuti sisse kolinud, nad ei teadnud, et teil on oravad," ütles majahoidja tõsiselt ja vabandavalt.

"Ja mis nad Minniga tegid?" küsisin läbematult.

"Nad olid lapse kilkamise peale lastetuppa läinud ja näinud — lapse voodi serval istub väike orav... Nad arvasid, et see on orava poeg, kes kaminast on tuppa sadanud, sest lastetoas ei olnud lahtist akent. Olid hestistanud loomakaitse seltsi, et noor orav on kaminast sisse tulnud, mis sellega teha? Sealt soovitatud, et püüdke ta kinni ja laske lahti Holland

Parki. Seda nad tegidki... püüdsid eile õhtul teie orava suure vaevaga kinni ja lasksid lahti Holland Parki!"

Holland Park! Nüüd taipasin, miks majahoidja nägu oli nii tõsine. Holland Park, meie elukohast 12 minuti jalutustee kaugusel, on Londoni puuderohkemaid parke, mille ligi ruutmiililisel maa-alal on ka Lord Hollandi loss, noorte hostel, vabaõhu teater, vabaõhu kontsertplats, lilleaed, paabulindude aed, laste mänguala ja teab mis kõik. Hiiglapuid, kus pesit- ses palju sorte linde ja öösiti öökullid huikasad, leidus seal palju, aga ei ühtki harilikku oravat, sest pähkli- puid ja kuuski ega mände seal ei kasvanud. Sellest pargist oma väikest oravat leida tundus niisama võimatu kui heinakuhjast nõõpnõela leidmine. Kuigi nüüd suvel vöötorav võis end lille- ja roosiseemnetest toita, vahest leidus ka tammetõrusid, oli ta talve tulekul tõenäoliselt hukkumisele määratud, kui öökullid teda varem ära ei söönud.

Minni tragidust tundes ma küll ei kahelnud, et ta suudab end kauem elus hoida kui näiteks Miku, kui too oleks Holland Parki sattunud.

●tsustasin kohe Holland Parki minna ja pargi vahtkonda informeerida. Park oli mulle hästi tuttav, talviti olin seal linde söötnud ja eriti tuttav ühe hiina hanede paariga, kes valju kisaga iga kord mulle vastu ruttasid, kui nende aiaga piiratud elamispiirkonnale lähenesin. Pargi teenistuses oli arvukaid tumepruunis mundris pargivahte.

Kui lõuna ajal vaiksesse parki astusin, kus mind suured, haralised puud vastu võtsid, siis süvenes üha enam tunne, et ma oma vöötoravat küll siit üles ei leia... Aiatööline juhatas mind pargi peavalitsusse. Seal oli mul niipalju õnne, et peavaht ise viibis büroos. Ei, nad polnud näinud ega polnud nendele ka keegi pargis töötajaist teatanud vöödilise orava nägemisest. Mul oli üks vöötorava foto kaasas, selle jätsin sinna. Kui vahid teejoomiseks kokku tulevad, siis lubati neile pilti näidata ja mulle kohe helistada, kui Minnit märgatakse.

Jalutasin veel pargi vaiksetel teedel. Kaks daami, üks vanem, teine noorem, söötsid linde. Küsisin nendelt, kas nad on juhtunud vöötoravat nägema — ei, nad olid küll mitu tundi pargis olnud ja linde söötnud. Ka nemad lubasid silmad lahti hoida ja mulle kohe helistada.

Läksin koju lõunat sööma. Uksekell helises. Ülevalt korterist proua oli vahepeal oma mehega tööl telefoniühenduses olnud ja mehelt täpse koha teada saanud, kuhu see eelmisel õhtul oli Minni viinud. Selgus, et ta oli Minni sama kõrvalsissekäigu kaudu parki viinud, mida mina kasutasin. Kui ta Minni karbist lahti laskis, oli see suure kiirusega lähema puu otsa roninud, okste vahele kadudes.

Noorel proual oli väga piinlik ja ta ütles:

”Ma palvetasin juba, et teie oma orava üles leiaksite.”

Peale sööki läksin uuesti parki, nüüd kastiga ja söögiga varustatult. Seisatasin ühe hiiglapuu ees sissekäigu vastas, mille otsa Minni tõenäoliselt eelmisel õhtul oli roninud, ja hüüdsin lootusetult:

”Minni, Minni!”

Puukroonides jäi kõik vaikseks, hiiglapuud nagu vahtisid mulle muiates otsa, mõni uudishimulik lind vaatas imestunult alla.

Kaks pruunis mundris meest tulid mööda teed, üks osutuski vahtkonna ülemaks, kellega juba olin rääkinud. Jah, kõigile vahtidele on teatatud, aga ma pean aru saama, et niisugust väikest looma siit metsast leida pole muidugi kerge, märkis ta — just nagu ma ise seda ei teadnud.

”Aga kõige parem — ronige üle aia, rohkem sügavusse,” soovitas peavaht.

Nimelt olid kõik metsatukad pargis madala aiaga piiratud, vastandina teistele Londoni parkidele. See oli selleks, et mitte lindude rahu häirida. Üle aia ronijaid karistati. Võimudelt nüüd loa saanuna oli mul õigus üle aia ronida . . .

Madala aia ületamine oli kerge. Läksin pikkamööda ”Minni, Minni” hüüdes niiöelda päris metsa. Möödunud aasta kolletanud lehed krabisesid jalgade all, kõrges rohus arvasin mõnigi kord oma oravat hüppavat, aga need olid hoopis kuldnokad ja rästad, kes mind uudishimulikult ja kartmatult piidlesid, enne kui ära lendasid. Lindude sädistamist oli siin palju, isegi punase kaelusega tihaseid nägin — aga mitte Minnit. Seal oli õõnsaid puid, auke ja käike, kus elasid mutid, siilid ja kartlikud metshiired. Vahest oli Minni ühes õõnsas puus peidus? Poetasin mõnesse kohta päevalilleseemneid. Jõudsin välja kohale, kus hoiti sadu kokkuklapitud toole

sümfooniakontserdiks. Võib-olla oli Minni kusagil selle toolide hunniku all? Panin sinna kõrvale puukastikese toidu ja heintega, mille olin kaasa võtnud Minni sissepanekuks. Paremale minnes jõudsin välja rooside alleele. Vaatasin, kas on roosilehti maas, Minni näputöö jälgi, kuid ei märganud. Teisel pool alleed algas niisama tihe metsapadrik kui see, mil-
lest tunni ajaga olin ainult väikese osa läbi kamminud.

Pöördusin tagasi, et teisele poole minna. Ja kes ütles, et Minni hoopis metsa jäi? Ta võis niisama hästi pargist välja minna. Samas, pargi serval, oli hiiglasuur moodne linnakool oma hoonete ja aiaga, mis nüüd oli tühi. Siis algasid eramajad oma aedadega. Vahest valis ta eelmisest üheksa-
päevasest vabadusest tuttavama ümbruse ja oli ühes eraaias?

Olin lähenenud teele ja märkasin seal neidsamu kaht daami, kelledega paar tundi varem olin kõnelnud. Selgus, et nemadki olid kodus ruttu lõu-
nat sünninud ja siis tagasi parki tulnud mu oravat otsima ning pargi kõige metsikumad teerajad läbi käinud, aga asjatult.

Kõndisin tagasi puude alla, nüüd teisele poole, jätkasin puuõnarustesse päevalilleseemnete panemist, samuti ühe lukustatud onni avause ette, kus pargitöölised hoidsid oma tööriistu.

Siis istusin kannule ja tõmbasin hinge tagasi. Pealelõuna päike paistis puude vahelt, linnud siristasid, aga muidu oli jumalik rahu, mis hoovas ka minusse. Siin looduse ühtsuses on õieti Minni õige koht, mõtlesin, va-
hest hüppab ta õnnelikuna siin kusagil ringi, mõnikord peatub, tõuseb kahele kápale ja siristab lindudega võidu?

Tõusin segaste tunnetega, sest õhtusöögi aeg jõudis kätte. Kui aiale lähenesin, et sellest üle teele ronida, märkasin, kuidas mööda teerada üks halli peaga, kõrge kasvuga härra, nooruslikus rühis, väljasirutatud käega puudega palistatud aiaäärt mööda edasi kõndis... Aga puudest lendas välja kirevaid, kollaseid, halle ja punakurgulisi metslinde, nad laskusid kartmatult ta käele, noppisid mõne tera, lendasid ära, uued tulid ase-
mele... Võrdlemisi kiirel kõnnakul läks mees, käsi välja sirutatud, peatu-
mata edasi, ainult mõnikord taskusse haarates uute terade järele... See
võõras võib mind aidata, mõtlesin, ja ruttasin talle, olles siinpool aeda
metsas, järele ja kõnelesin talle oma orava lugu.

”Miks ei otsi te teda paabulindude eraldusalalt pargis? Kui ta harjunud on inimeste käest toitu saama, siis läheb ta kindlasti sinna, kus inimesed kõige enam neid ja teisi linde söödavad,” arvas ta, kõneldes kuuldava ameerika aktsendiga inglise keelt.

”Aga see koht on ju pargi teises otsas — ta lasti siin lahti,” kahtlesin.

”See ei tähenda midagi. Instinkt juhib teda sinna. Näiteks on minu arvates kõik pargis elavad siilid selle koha üles leidnud — varahommikuti ja hilisõhtul on neid seal murruna koos, leivaraasukeste jahil.”

Seda öelnud, läks ta väljasirutatud käega edasi, lindude parv ümber.

Läksin mõtlikult koju õhtut sööma. Peale õhtusööki ei olnud mul rahu, otsustasin uuesti parki minna. Võtsin kätte ainult karbi päevalilleseemnetega. Kell oli juba pool kaheksa õhtul, kodus läks Minni enne seitset magama... Aga uues, tundmatus ümbruses... võimalik, et... aga kõige tõenäolisem küll, et teda üldse kunagi enam ei näe. Aga ma läksin siiski.

Kõigepealt vaatasin parki jõudes järele, kas parki jäetud kastis on toit alles, samuti ka puuõõntes ja unarustes. Kõik oli puudutamata, isegi linnud ei olnud toitu üles leidnud.

Rooside allée vahelt ületasin avara muruplatsi, kus sümfooniakontserdi ajal inimesed istusid ja muusikat kuulasid, möödusin vahepealsest metsatukast ja jõudsin siis paabulindude asupaika — aiaga piiratud suurele maa-alale, mille aiapoolne osa oli muru all, tagapoolne osa koosnes põõsastega kaetud padrikust, kus paabulinnud pesitsesid. Ka minu sõbrad hiinahaned elasid siin, kuid olid tol õhtul juba magamas. Paabulindudest, keda siin elas üle tosina, olid üksikud veel väljas, sabade uhked lehvikud isastel ilusti juba koos. Veel siblisid samas ringi väikesed ebatavalist sorti kuked ja kanad, samuti tuvid ja varblased.

Ilusa õhtu tõttu leidis veel külladaselt lindude söötjaid ja jalutajaid. Suunasin pilgu kaugemale murule loojuva päikese paistes... Silm näis äkki tagapõhjas tabavat kahel käpal seisvat Minnit. Hoidsin silmad lootusrikkalt sellel kujul, aga siis veendusin, et see pidi olema lihtsalt mahavarisenud oks, nii liikumatult poleks minu elav orav kohal püsinud... Silm rändas üle laia välja, kus linde ringi hüples. Viivitasin kümmekond minutit, siis hakkasin tagasi jalutama. Möödusin aiani ulatuvate põõsaste

alast, siis oli veel kitsam lindude söötmise ala, kus tuvid ja varblased ootasid praegugi söötjaid.

Lootusetult libises mu pilk sellestki väljast üle, kui äkki... sügavrohelisel murul, mida puudutas loojuva suvepäikese väsinud valgus, hüppas — ei, see polnud lind — see oli ju minu vöötorav Minni! Ta oli eemalt väikeste hüpetega lähenemas väga sihikindlalt aia suunas, kus ma seisin.

”Minni, Minni!” hüüdsin ma, kui arvasin teda juba kuuldekaugusel olevat.

Minni peatus, tõusis esikäppadele, vaatas otse minu poole ja hakkas siis kiirete hüpetega lähenema.

Taganesin nüüd aiast, tahtes teda lagedale teele meelitada, ja jäin keset laia pargiteed seisma, karbist päevalilleaseemneid ja teri peopesale poetades ja Minnit nime hüüdmisega ergutades.

Minni peatus hetkeks aia alumisel tugipulgal, lastes ühe jalutaja mööda, siis hüppas ta tuvide vahel läbi teele, ilmselt nende nokkade tabamiskaugust vältides, sealt mu põlvele ja hetk hiljem oli ta mu käel ja hakkas ahnelt päevalilleaseemneid suhu ajama põskede ”turukorvi”. Sellest hoolimata, et ta näljane oli, ei julgenud ta võõras ümbruses, jalutajate keskel, siiski neid sööma hakata.

Olin vahepeal taskurätiku taskust võtnud ja katsin sellega käe peal teri suhu ajava Minni. Olgugi et riidega katmine talle täiesti võõras oli, ei lasknud ta ennast sellest häirida, vaid täitis ”turukorve”. Panin käe õrnalt temale ümber.

Teadsin, et pean teda õige tugevalt haarama, sest ei olnud mõeldav, et teda vabalt saan käel koju viia. Vastutuleva koera haugatus, võõra uudishimulik pilk, minu liikuma hakkamine — kõik oleks teda kohutanud ja paanikasse ajanud. Panin taskurätiku varjus talle käe õrnalt ümber, et seda haardeks muuta.

Aga mu haare oli muidugi liiga õrn, ta hüppas käe vahelt välja mu õlale ja sealt mõne hetke järel jälle usalduslikult käele.

Hilised jalutajad olid mõlemalt poolt tulles peatuma jäänud ja jälgisid sõnatult seda Holland Pargis esmakordselt nähtud vaatamängu.

Nüüd pidin otsustavalt tegutsema. Kui mu järgmine haare nõrgaks osu-

tub, võib ta paanikasse sattudes metsa joosta. Laotasin jälle taskurätiku Minni üle ja siis kahmasin teda tugeva haardega.

Nüüd oli ta mu peos, aga ka paanikas. Rabeles . . . Rabelemisel lükkas ta taskurätiku kõrvale, äkki oli ta pea mu pöidla ja nimetissõrme vahelt väljas. Ta oleks mind võinud valusalt hammustada, nagu mu esimene vöötorav oli mu sõrme sügavalt hammustanud, kui ma teda loomaarsti juures kinni hoidsin, ja alles siis lahti lasknud, kui ma ta nime hüüdsin. Aga minu üllatuseks Minni mind ei hammustanud. Sain välkkiirelt sõrmed ta ümber sulgeda, nii et ta pea koos kahe esikäpaga välja jäi, pöial ja nimetissõrm nagu rangid tal kaelas. See oli äärmiselt ebamugav nii mulle kui temale. Tagumine pool kehast siples õhus, panin sinna oma teise käe toeks alla, aga nüüd tuge saades hakkas ta veel enam välja trügima. Pidin haaret kõvendama.

Teadsin, et orav on niimoodi loodud, et kust pea juba läbi, sealt pääseb ka keha järele, ja temal olid juba esikäpad väljas! Ta oli ikkagi põhiliselt väike metsloom, kes elu eest kogu oma jõutagavaraga on valmis meeletlikult võitlema. Tugeva haarde peale kukkusid kõik terad ta põskedest välja!

”See on minu vöötorav,” pidasin vajalikuks vaikivatele pealtvaatajatele öelda ja palusin üht lähedal seisjat mu prillid maast võtta ja taskusse panna. Olin need koos söögikarbiga maha pannud. Võõras seadis mulle lugemisprillid ette, ma ei hakanud enam õiendama — ees seisis läbi pargi ja tänavate tee koju Minniga käte vahel.

Mugav kast pehmete heintega oli mul aia taga metsatukas, seal, kus Minnit kõigepealt otsisin. Tee viis küll sealt lähedalt mööda, aga oleksin pidanud üle aia ronima. Minniga käte vahel osutus see aga võimatuks. Vahest saan tänavale jõudes taksi peatada, mõtlesin.

Olin siiski niisuguses ärevuses, et prilliklaasid ähmastusid ega näinud ma oma teedki. Palusin üht vastutulijat mu prillid eest ära võtta ja taskusse panna, mida ta ka tegi.

Minni ise oli rahulikumaks jäänud, vaatas mulle ainult suurte silmadega otsa ega rabelnud üldse enam. Jõudsin juba pargi kõrvalväravast välja vaiksesse vahekäiku, kui äkki oma ehmatuses märkas, et Minni silmad

vajuivad pooleldi kinni. Lõdvendasin kohe haaret, aga ta silmad jäid poolkinni. Nüüd avasin kogu käe: ta jäi täiesti elutult mu kätele. Olin ma teda selleks leidnud ja ta usalduslikult mu käele tulnud, et nüüd ta surnuks kägistasin, läbis hirmunud mõte pead, aga samas nägin, et ta kehas tuksus veel elu. Puhusin talle hingeõhku peale, see toibutas teda pikkamööda. Taevale tänu, Minni oli minestusse langenud. Teadsin, et minestusest toibudes võib ta välkkiire liikumise kohe tagasi saada. Seadsin talle nüüd taskurätiku paremini ümber. Oli ka viimane aeg, sest Minni hakkas ägedalt rabelema.

Veidi mugavam oli teda nüüd kahe käe vahel hoida, aga ainult õige veidi mugavam. Vaatasin igatsusega, kas näen kuski taksit, aga läbisin vaikset elamisrajooni, kus liiklust oli vähe. Üritasin peaga viibates üht eraautot kinni pidada, aga mind ei märgatudki. Kuidagi hoidsin rabelevat looma taskurätikus, ta saba rippus pikalt välja, inimesi tuli vähe vastu, õnneks tundsin teed lühendavaid vahekäike, kiirel sammul olin vist alla kümne minutiga oma majas, kojas liftiukse avamisel tegi Minni veel korra katset lahti murda, sest et liftiukse kolin teda hirmutas.

Surusin küünarnukiga uksekellale, abikaasa avas ukse, panin Minni õrnalt koridoripõrandale ja ta kihutas mu töötuppa ning pesasse, kus kõik jäi hiirvaikseks.

Oli tõesti sündinud päris uskumatu lugu: olin leidnud nõöpnõela heinakuhjast — väikese orava Londoni suurest pargist.

— — — — —

Sellel Minni lool aga oli oma järelkaja...

Teisel hommikul ei tulnud ta harilikul ajal oma pesast ja hakkas hiljem seal pähkleid krabistama, mida ta tavaliselt ei teinud, nii et mul juba hirm hakkas, et olen teda ehk siiski pigistamisega vigastanud.

Paar tundi hiljem tuli ta küll kergejalgselt mööda raamatuid hüpates lagedale, jäi aga kirjutuslaua kohal seisma ja vaatas minule alla väga umbusklikult, saba sallina kaela ümber. Ja hiljem hüppas väikese kaarega minust mööda ning läks teise tuppa. Sel päeval ei tulnud ta üldse mu käelt sööma.

Alles teise päeva lõuna ajal oli ta hääletult tulnud oma kohale tooli-



Pärast suurt seiklust Minni telefoni helinat ei kartnud, küll aga uksekella oma, mis võõrad tuppa tõi.

leenile minu kirjutuslaua kõrvale ja hüüde peale tuli käele ning oli jäägitult usalduslik nagu ennegi.

Aga selgus, et ainult minuga . . . Teisi inimesi ta kartis palju, palju rohkem kui varem. Kui mõne külalise puhul oli vanasti päris loomulik, et varsti oli ka Minni elutoas võõraid üle vaatamas, mu käele tulles ja oma pähkclipurustamise kunsti demonstreerides, siis nüüd aitas uksekella helinast ja Minni oli juba toolileenil, kust oli otsem tee pesasse.

Telefon võis üsna Minni kõrva ääres suurt kära teha, sellest ta ei teinud

väljagi, teades, et telefoni kaudu ei saa kedagi võõrast sisse tulla, aga kauge uksekella helin oli teda õpetanud, et selle helina peale lasen sisse võõrad inimesed ja need võivad tema kinni püüda, karpi panna ja ära viia — seda kartust tal enne ei olnud.

Ja isegi kui inimesed minu töötuppa tulid Minni söömist mu käelt vaatama, hakkas ta põgenema pesasse juba siis, kui ukse vahele võõras ilmus. Pikkamööda muutus ta veidi julgemaks, vaatas vähemalt kahtlevalt mulle otsa, et mis nõu ma talle annan, kas pesasse plehku pista või...

Ja minu vaikse veenmise peale jäi ta kohale. Isegi mu abikaasa käest keeldus ta oma umbusu ajastul sööki vastu võtmast.

Nii kestis see üle kuu aja. Siis võisid võõrad juba tuppa tulla ja paari sammu kauguselt teda vaadata.

Kuus nädalat hiljem tuli Minni esimest korda jälle elutuppa, kui seal külalisi oli. Paar kuud hiljem, kui elutoas bridži mängisime, kolas ta juba bridžilaua ringi ja võttis ka külaliste sõrmede vahelt pähkleid vastu.

Väikesed metsloomad võivad olla väga tundelised ja halba kogemust kaua meeles pidada — ka seda on mulle kooselu oravatega õpetanud.

— — — — —

Kuu aega hiljem peale Holland Pargi seiklust helises õhtul telefon. Abikaasa läks telefoni juurde. Telefonil oli üks neist tundmatutest daamidest, kes Holland Pargis oli aidanud Minnit otsida. Helistaja vabandas väga segamise pärast, aga ta sõbranna, kes oli Inglismaal suvel ainult külas, oli talle kirjutanud ja muret tundnud, kas ma olen oma orava leidnud.

Võisime talle teatada, et Minni on õnnelikult kodus. Ma polnud ainuke, kellel orava käekäik südamel oli.

AASTARING SAAB TÄIS

Oravate päevad pole aasta ringi enam-vähem ühepikkused nagu inimestel. Seal on ees ju pikk, tundmatu talv.

Oravad on tuntud oma talveune ja selle poolest, et nad sügisel hoolega oma pesasse toitu koguvad, et varakevadel ärgates, kui loodus ise alles ärkamas, oleks midagi süögiks.

Minni hakkas juba varakult talve vastu ettevalmistusi tegema. Emasena oli talle looduse poolt kaasa antud tugev toidukogumise instinkt: tuli ka võimalike laste peale mõelda, kes on võõtoravate sugukondades peamiselt emade kasvatada. Kui tal suvel peagu igas toas olid oma "toidukambrid", kuhu ta vahete-vahel toitu paigutas, olenedes sellest, kus ta midagi "turu-korvi" poetamiseks leidis, siis sügisel võttis ta igast toast ette pungil põskedega pika teekonna pesasse.

Juba septembri lõpus tühjendasin salaja ta pesa ja kaalusin ära sealt leitud pähklid, päevalilleseemned ja viljaterad: neid oli kokku neli naela. See neli naela, pluss paar naela uusi koorega pähkleid (ma ei taha Minnilt ju pähklite purustamise lõbu võtta) rändas minu käe või sööginõude kaudu taas vähehaaval pesasse tagasi. 4—5 nädala pärast tühjendasin taas salaja pesa, kui Minni teises toas viibis.

Ega ta seda pesa röövimist just pahaks ei pannud. Kui ta esimest korda peale minu röövkäiku pesasse läheb, siis sabistab seal natuke kauem kui muidu ringi, kuigi ma püüan hästi ettevaatlik olla ja tema magamistoa puutumata jätta. Vaatab kahjud üle, mis ta toidukambris tehtud, aga tuleb siis välja uue energiaga koguma ja nopib tänulikult mu käest toitu, mis juba teab kui mitmendat korda tema toidukambris olnud.

Miku on aga muretu poissmees... Tema ei hakanud ka talve tulekul endale toitu koguma, nähtavasti mõeldes, et mis linnukesel muret, küll suur elukas ei jäta tema söögilauda katmata...

Ja septembris hakkas Minni ka mu kirjutuslaual paberite hulgas ringi vaatama, haaras mõne käsikirjalehe otsapidi suhu ja püüdis seda esikäpade vahel hoides kägardada. Kogemustest teadsin, mis tal vaja, ja tõin ruttu pehmest paberist taskurätiku ja panin talle ette. Tänuhulga haaras ta selle otsast kinni, kuna esikäpad keerasid selle osavalt palliks kokku, ja ruttas siis tulise ajuga sellega pesasse ning tuli uut tahtma. Mõõda raamaturiiduleid kihutades hargnes teinekord too "lumepall", jäi jalgu kinni, mitu korda prantsatas Minni koos hargnenud taskurätiga maha, aga polnud mingit kartust, et ta seejuures häda sai. Ta kukkus ikka pehmelt käppadele, keris kannatlikult paberi jälle palliks kokku ja alustas uut teekonda pesa poole. Mõnikord küll vihastas, kui pall pidevalt hargnes, ja tiris paberi pooleks, teise poole järele hiljem tulles. Nii tassis ta ühel päeval tosina taskurätte pesasse.

Aga ma imetlesin ka tema praktilist meelt. Kunagi ei võtnud ta taskurätti siis pesasse viimiseks suhu, kui põskede "turukorvid" polnud täis, sest see oleks ju kahekordset käiku tähendanud. Õhtul pesas pures ta siis rätid väikesteks tükkideks ja vooderdas nendega oma magamistuba.

Kui esimene külm tuli, hakkas Minni jälle mu kirjutuslaual pabereid proovima ja sai minult rätte. Siis aga avastas Minni minu abikaasa tualett-laua magamistoas terve rätikarbi ja viis selle paari päevaga tühjaks. Soo-oh, nüüd võis pikale talvele vastu minna.

Miku oma eelkäija poolt valmistatud villase suurrätiku pesas nähtavasti korraldas elamise ainult sisemiselt ümber. Märkasin, et ta talve tulles kolis kokkupanud pleedi paksemasse nurka.

Aga ei ole sugugi öeldud, et ainult emased vöötoravad on head pesaehitajad. Minu esimene, isane vöötorav oli minu arvates meister pesaehituse alal. Ainuke häda oli, et ta püüdis endale pesaehituse materjali hankida ka kardinaid pures, mis kombe temal küll nädala ajaga ära võõrutasin. Ta otse heegeldas endale pesa valmis õlgedest ja läbipuretud riietest, neid ilusti läbi põimides. See pesa asus tal puuris, mille uks oli lahti ja kuhu ta igal õhtul magama läks, enne magamaminekut pesa ilusti läbi saputas, tõustes kikivarbaile pesas, nii et tema heegeldatud pealistekk nagu telk püsti jäi, mille all oli õhuline magada. Ja ometi rumalast peast, ühe



Talve tulles haaras Minni paberist taskurätiku otsast kinni...

loomasõbra nõuandel, hävitasin selle meisterliku pesa. Nimelt näppis see vöötorav oma tagumist jalga ja üks asjatundlik loomasõber, kes oli peamiselt meresigadega tegelnud, ütles mulle, et see tuleb sellest, et pesa on tolmune. Pesamaterjali tuleb kindlasti vahetada. Raske südamega viskasin pesa ära ja panin asemele uut pesaehituse materjali. Aga tagajärjeks oli, et mu vöötorav jättis kogu oma elamise puuris maha, tassis materjali mujale ega andnud mulle tükil ajal pesa hävitamist andeks.

Kuid pöördume Minni ja Miku juurde tagasi.

"Aga kuidas on lood nende talveunega?" küsib ehk juba mõnigi kärsitult.

Soojas toas nad ei jäägi päris talveunne, kuigi talv ei jäta oma mõju avaldamata. Mida rohkem talve poole, seda hiljem tuleb Minni oma pesast välja ja seda varem läheb ta sinna tagasi ööseks. Kesktalvel tõuseb Minni kell 11 päeval, sööb herneid ja viinamarju, joob piima, käib mu käel söömas ja kaob siis poolteiseks tunniks taas pesasse, et kord põgusalt veel välja



*... keeras selle lumepalliks ja viis pesasse, et talvel oleks
soe magada.*

ilmuda ja mõni hernes süüa. Kell 3 on ta kindlasti juba magamas. Kui ilm sompus, ei ilmu ta peale lõunauinakut üldse nähtavale, aga kui päike paistab, siis on ta talvel oma 3—5 tundi väljas ja väga elavgi, nõus varese tiivasulge innukalt taga ajama.

Ükskord, enne jõulupühi, oli erand, mis Minnile oleks peagu võinud saatuslikuks kujuneda. Oli väga külm ja sompus ilm. Kuulsin elutoast äkki Minni kilkamist. Talvel ei olnud teda üldse kuulnud kilkamas. Üllatunult läksin elutuppa ja leidsin seal Minni mööda kardinaid üles-alla kihutamas ja karjumas. Läksin ta juurde, kui ta lõpuks aknalaua peatus — ta lõdises kogu kehast. Pärast kiiret jooksu vöötoravad niioelda värisevad, ka ärevusest värisevad nad kergelt, see lõdisemine aga tundus tavalisest ägedam. Võtsin pähkli ja kutsusin Minni enda juurde. Ta tuli, aga kummalisel viisil mitte tavalist teed, vaid hakkas teises suunas minema, siis nagu meenus tal midagi, läks endisse kohta tagasi, leidis sealt õige tee. Pähkli purustas ta endise osavusega, aga siis äkki ründas mu kätt ja hammustas käeselga nii ägedalt nagu vahel varese tiivasule mängu puhul ennast unustades. Siis kihutas ta toast välja, kõik jäi vaikseks, tõenäoliselt läks ta oma pesasse.

Olin mõistatuse ees. Minni oli arust ära sel sompus talvehommikul, aga mis võis seda põhjustada?

Mõistatus selgus, kui lõuna ajal läksin kööki oma kõrge vererõhu vastaseid pilli võtma. Ma panen igal hommikul kuus kollast pilli valmis endale, kolm korda päevas sissevõtmiseks. Teades, et mul oravad majas, hoian need pillid ümberkeeratud klaasi all. Klaasi alune oli tühi! Ometi olin hommikul hoolikalt kuus pilli välja ladunud, kaks sisse võtnud ja ülejäänud... Aga samas meenus, et olin pudelisse jäänud pilli lugema hakanud, avastanud, et pean kindlasti veel õhtul arsti juurde minema, et uusi saada, ja seejuures unustanud ülejäänud neli klaasi alla panna!

Oli Minni kõik pillid ära söönud või ainult üht maitsenud ja teised oma pessa viinud?

Läksin ta pesa juurde vaatama. Ta oli oma lõunauinaku teinud, vaatas kapi servalt rahulikult alla ja näis igapidi normaalne olevat. See rahustas mind, jätsin pesa uurimata.

Kui õhtul arsti juurde läksin, kõnelesin tallegi pillide loost. Arst hoiatas, et neli pilli on väikesele loomale väga kardetav annus. Järgmisel päeval, kui Minni elutuppa tuli, läksin ta pesa tuhnima, et ehk leian veel mõned pillid ta toidukambrist. Pille ma ei leidnud, küll aga värskeid oksenda-

mise jälg, mis oli puhtas pesas harulduseks. Niisiis oli Minni terve organism mürgi välja heitnud!

Ka sellel lool oli oma järelokaja. Minni hakkas kööki kartma, kus ta kogu oma sisemise olemise segi ajanud pillid oli saanud. Saatuslikust hommikust alates tegi ta kaare ümber köögi, mis oli seni olnud tema eelistatud "jahimaaks". Jälle võttis mitu nädalat aega, enne kui hirmutav kogemus Minni mälu kustutas ja tema kobistamist köögist hakkas kostma. Iga elusolend hindab oma elu!

Miku magab talvel lõunani, tuleb siis sööma ja kui ta seejuures ka Minniga kohtub, siis on mõlemad pealtnäha leplikud. Võib-olla kandub see talvine leplikkus ka suvele üle? Kuid võita on aastatuhandeid kestnud arengu vaheseinad. Pealtnäha tühiste väliste erinevuste kõrval on ju muudki: nad kõnelevad ka eri keelt, kuigi nende kilkav-siristav, mitme modulatsiooniga keel pealiskaudsel kuulamisel kõlab ühesugusena, nagu võõras näiteks ei eralda soome ja eesti keelt või norra ja rootsi keelt, kui ta neid ise ei oska.

Ma ei või öelda, et oskan vöötoravate keelt, kuid ometi eraldan, millal nad kilkavad rõõmust või hirmust, millal see hää on kudrutav-kutsuv, millal ebamugavust väljendav, nagu kappi kinnijäämisel. Olen püüdnud nende häälsust jälgendada, aga sellega on mul vähem edu olnud kui inimkeelel nendega kõneldes, mil nad hääletooni väga hästi taipavad. Näiteks ravisin nädala ajaga oma esimesel vöötoraval kardinat närimise kombe, iga kord kärkivalt ta nime nimetades, kui ta närima hakkas. Vahepeal katsus ta salakavalalt õnne siis, kui ma telefoniga kõnelesin. Pidin keset kõnet toru katma ja ta nime pöörutama, enne kui ta lõplikult alla andis.

Jah, mõlemad neljavöödilised kõnelesid omavahel, aga minu tähelepanekute põhjal ei saa nelja- ja viievöödiline vöötorav ka keeleliselt üksteisest aru.

Kuid talve juurde tagasi tules: Mikul on komme talvel veel õhtul kella 7 ja 10 vahel välja sööma tulla, mõnikord kuni jala kaugusele minust istuma jäädes, kuid keeldudes käest söömast. Ka minu esimesel neljavöödilisel oraval oli komme talveõhtutel välja tulla. Vist vabas looduseski käi-

vad neljavöödilised päikese loojudes ringi, mis nende arglikule iseloomule vist sobib.

Veebruari lõpus, külmal, aga päikesepaistelisel hommikul, tõi meid voodist välja elutoast väga eredalt kostev "Tsip-tsip-tsip". Minni hõiskas sel päeval hommikust õhtuni, tahtes kuulutada, et temale on kevad igatahes saabunud.

Lõin ka Miku pesast välja, et kuule ometi, kui ilusti Minni laulab. Aga Miku ei teinud Minni laulust väljagi.

Märtsikuus panin tähele, et Minni peagu päev otsa askeldas kapi otsas, kus ta pesa oli, ainult vahepeal sööma tulles, siis jälle kapi otsa, kust kostis kolinat ja müdinat. Mõnikord tuli ta pesa äärele, tükk pesast võetud paberit suus, ja kadus sellega kohvrite taha. "Kas Minni kolib oma pesa riidekapi teisele poolele?" imestasin.

Kui ta nii nädal aega oli askeldanud, kuid ikka veel vanas pesas näis elavat, aga päeval jälle palju väljas viibis, läksin ükskord pesa uurima. Ja mis selgus: Minni oli oma pesas suure kevadpuhastuse teostanud! Kõik sügisel hoolega sinna kokku kantud pähklituumad, päevalilleseemned ja viljaterad olid kadunud: ta oli neid oma põskede turukorvis kandnud riidekapi pealse tagumisele servale ja sealt sügavusse kukutanud. Sama oli ta teinud paberitega — kevadel pole vaja enam vatiteki all magada, nüüd aitas küllalt minu supelpükstest sooja saamiseks. Pesa põrand oli nii puhas, nagu oleks seda harjaga hoolikalt puhitud.

See juhtus uuel kevadel. Möödunud aasta kevadel ja suvel alustasin ma sõprust Minni ja Mikuga — ring on täis saamas.

Uus kevad tõi kaasa ka uusi seiklusi, jälle kord lippas Minni ilusa ilmaga aknast välja, ma ei muretsenud, ta kuskile kaugemale ei läinud, jäi ilusti maja ümbrusesse, mõtlesin, et las ta ilusa ilmaga vaatab veidi loodust. Aga kui ma aknast juhtusin nägema, kuidas Minni üle tee läks ja suur koer teda taga ajas ja aiaplangul suur kollane kass teda varitses, aga Minni kassi õrritamiseks talle õige lähedale läks, väga kindel nii kassi kui koera puhul oma suuremale kiirusele, siis püüdsin ta ruttu kinni ja tõin

tuppa. Jah, kui neid kasse ja koeri ei oleks, siis võiks ta ka mõnikord väljas käia.

— — — — —

Kui olin oravate lugu lõpetamas, tuli Minni nagu mitu korda varemgi lehele, kuhu parajasti kirjutasin, ja tuhnis ninaga, nagu tahaks ta kirjutust üle lugeda.

"Hea küll," ütlesin, et sa kogu aja juures oled olnud — kirjutasin paberilehele read, panin templipadja Minni jalgade ette ja palusin teda oma allkirja alla panna. Aga esimest korda Minni hüppas küll templipadjale, kuid sealt kõrvale. Lugesin üle, mis olin kirjutanud, ja lisasin siis viimase kärpe. Siis hüppas Minni kohe paberile (kui teda pähkliga olin meelitanud) ja "kirjutas alla" järgnevale:

"KINNITAN OMA TAGUMISTE JALGADEGA, ET KÕIK ON ÕIGE, MIS SUUR ELUKAS SIIN MINU JA MIKU ELUST JA TEGUDEST ON KIRJA PANNUD — KUIGI TA ON KIRJANIK...

AINULT, KUS TA ON PÜÜDNUD MEIE MÕTTEID LUGEDA, SELLELE MA ALLA EI KIRJUTA, SEST ORAVA MÕTTEID EI TUNNE KEEGI — NEED ON AINULT ORAVA OMAD."



